

ЗАКОН

БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ О ИЗВРШЕЊУ КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА, ПРИТВОРА И ДРУГИХ ДЈЕЛА („Сл.гласник БиХ,бр.22/2016-пречишћен текст)

I - ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

(Предмет и примјена овог закона)

- (1) Овим законом уређује се извршење кривичних санкција, притвора и других мјера које изрекне Суд Босне и Херцеговине, као и организација и рад одговарајућих институција прописаних овим законом.
- (2) Према одредбама овог закона извршаваће се и правоснажне одлуке иностраних судова за дјела предвиђена законом Босне и Херцеговине, ако посебним законом Босне и Херцеговине или међународним уговором, чији је потписник Босна и Херцеговина, није другачије одређено.
- (3) Према одредбама овог закона извршавају се и кривичне санкције, притвор и друге мјере изречене од Суда Босне и Херцеговине страним држављанима и лицима без држављанства, осим ако посебним законом Босне и Херцеговине или међународним уговором, чији је Босна и Херцеговина потписник, није другачије одређено.
- (4) Према одредбама овог закона, а на захтјев осуђеног лица, извршиће се и санкције изречене у ентитетским судовима за дјела предвиђена Кривичним законом Босне и Херцеговине.
- (5) Притвор изречен од Суда Босне и Херцеговине извршаваће се према одредбама овог закона чак и када се он извршава у ентитетском заводу.
- (6) Санкције изречене од Суда Босне и Херцеговине извршаваће се према одредбама овог закона чак и када се служе у ентитетском заводу.
- (7) Према одредбама овог закона утврђује се организација и рад казнено-поправног завода БиХ.

Члан 2

(Дефиниције појмова)

Осим ако овим законом није другачије одређено, поједини изрази употријебљени у овом закону имају сљедеће значење:

- а) "притвореник" је лице које правоснажном одлуком није проглашено кривично одговорним за одређено кривично дјело, а које се налази у притвору у заводу у складу с одредбама овог закона након одлуке Суда којом се налаже притвор прије, у току или након главног претреса;
- б) "осуђени" је лице за које је правоснажном одлуком утврђено да је кривично одговорно за одређено кривично дјело;
- ц) "затвореник" је лице које је правоснажном одлуком проглашено кривично одговорним за одређено кривично дјело, и које у заводу служи затворску казну из правоснажне одлуке, у складу с одредбама овог закона;

д) "овлашћени заводски службеник" је лице запослено у заводу, које је овлашћено да обавља послове и овлашћења у складу с овим законом (као што су: употреба средстава присиле, претрес просторија итд.), а које поред тога обавља и остале послове у складу с правилницима;

е) "оштећена страна" је лице чија су лична или имовинска права угрожена или повријеђена почињеним кривичним дјелом;

ф) "правно лице" је свако лице које је као такво дефинисано у Закону о кривичном поступку Босне и Херцеговине, укључујући корпорације, предузећа, удружења, фирме и партнерства и друга привредна друштва;

г) "тужилац" је сваки тужилац Тужилаштва Босне и Херцеговине;

х) "Суд" је Суд Босне и Херцеговине;

и) "Закон о кривичном поступку" је Закон о кривичном поступку Босне и Херцеговине;

ј) "Кривични закон" је Кривични закон Босне и Херцеговине;

к) "Министарство правде" је Министарство правде Босне и Херцеговине.

Члан 3

(Остваривање права)

(1) Лица према којима се извршавају кривичне санкције, притвор и друге мјере задржавају сва права, а лишавачу се права или се ограничавају у правима само у границама нужним за остваривање циља због којег су изречене, а у складу са законом и међународним уговором.

(2) Неће бити наметнуто ниједно ограничење које није предвиђено законом, није неопходно за остварење циља за који је намијењено, није ефикасно у остваривању тог циља и није пропорционално.

(3) Министарство правде дужно је да обезбједи приступ и повјерљиву комуникацију притвореника и затвореника са домаћим и међународним организацијама и другим институцијама надлежним за праћење и остваривање људских права и основних слобода у складу са законом и одговарајућим међународним документима. Завод ће омогућити да се ова комуникација остварује без неоснованог ометања.

Члан 4

(Почетак извршења)

(1) Извршењу кривичне санкције, притвора и других мјера приступа се кад постане правоснажна одлука којом су оне изречене, те ако за то нема законских сметњи.

(2) Са извршењем кривичне санкције или друге мјере може се почети и прије него што је постала правоснажна одлука којом је санкција или мјера изречена само ако је то законом посебно предвиђено.

Члан 5

(Радње за спровођење извршења)

(1) Када су испуњени услови да се приступи извршењу кривичне санкције, притвора или друге мјере, Кривично одјељење Суда обавезно је да предузме потребне радње да се извршење санкције спроведе без одгађања у складу са овим законом.

(2) Извршење може бити одгођено само у случајевима и под условима предвиђеним законом.

Члан 6

(Трошкови извршења и плаћање таксе)

(1) Лице према којем се примјењује кривична санкција, мјера притвора или друга мјера не плаћа трошкове извршења, осим трошкова новчане казне, као и других трошкова, у складу са законом.

(2) За поднеске, службене радње, рјешења и друге акте у вези са извршењем санкција не плаћа се такса.

Члан 7

(Стручни савјет)

Ради праћења, проучавања и унапређења система извршења санкција, министар правде основаће стручни савјет између представника научних установа, судова, органа управе, стручних удружења, грађанског друштва и других институција које се баве питањима криминалитета и васпитања осуђених лица.

Члан 8

(Послови извршења као послови од посебног интереса за Босну и Херцеговину)

Послови извршења кривичних санкција, притвора и других мјера прописани овим законом су послови од посебног интереса за Босну и Херцеговину.

II - ОРГАНИ ЗА ИЗВРШЕЊЕ КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА, ПРИТВОРА И ДРУГИХ МЈЕРА

1. Водећи органи и сарадња

Члан 9

(Министарство правде и Завод)

У Босни и Херцеговини, институције одговорне за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера Суда су Министарство правде и Завод за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера Босне и Херцеговине, осим ако овим законом није другачије одређено.

Члан 10

(Сарадња органа)

Органи власти, установе и друга правна лица у чији дјелокруг спада примјена здравствених, социјалних, васпитних или других мјера од значаја за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера, обавезни су да сарађују са Министарством правде. Обавеза сарадње односи се и на помоћ која се пружа лицима на условном отпусту.

Члан 11

(Међусобна сарадња, информисање, договарање, прикупљање релевантних података и други облици сарадње)

(1) С циљем међусобне сарадње, информисања, договарања, прикупљања релевантних података, као и остваривања других облика међусобне сарадње, завод или друге институције у којим се извршава мјера притвора или издржава кривична санкција, по рјешењу или пресуди Суда или другог органа у складу са законом или међународном уговору, дужни су да достављају мјесечне и периодичне извјештаје, односно информације Министарству правде, посебно о броју притвореника и затвореника, о остваривању загарантованих права, коришћењу погодности, дисциплинским процедурама, као и о другим подацима које завод оцијени корисним и релевантним за примјену закона, односно за систем извршења кривичних санкција.

(2) У обављању послова праћења стања у извршавању закона и других прописа, предузимања мјера за које су овлашћени или давања препорука или предузимања посебних мјера или промјене стања у области из става (1) овог члана и када се о таквим чињеницама о којима треба обавијестити Савјет министара Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Савјет министара) или Парламентарну скупштину Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Парламентарна скупштина), Министарство правде може тражити достављање и свих других података које сматра релевантним у датим околностима.

Члан 12

(Пружање међусобне помоћи и сарадње с циљем безбједности система извршења кривичних санкција и јавног поретка)

(1) С циљем одржавања безбједности и доброг функционисања Завода за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера Босне и Херцеговине, како би се примјена третмана, преваспитања или других мјера из области система извршења кривичних санкција могла одвијати успјешно без узнемиравања и ометања, одржавања равнотеже између програма безбједности и социјалне реинтеграције, ефикасног одговора на спречавање чињења кривичних дјела, настанка већих инцидената, бјекства притвореника или затвореника, њиховог спровођења или обезбјеђења ван круга завода као и процјењивања безбједносних ризика у коришћењу ванзаводских погодности, заводи, полицијски органи, судска полиција или други законом одређени органи или агенције из области безбједности дужни су међусобно сарађивати и узајамно пружати потребну помоћ у складу са законским овлашћењем.

(2) Заводи морају израдити планове безбједности за поступање у ванредним и другим оправданим околностима и у том правцу размијенити податке с полицијским органима или агенцијама имајући у виду прописе којима се регулише заштита тајности таквих података.

2. Организација Завода

Члан 13

(Обавеза одвојеног смјештаја)

(1) Одвојено ће бити смјештене сљедеће групе лица:

1. притвореници од затвореника,
2. мушкарци од жена,
3. малолјетна од пунолјетних лица.

(2) Овакав смјештај може бити обезбијеђен или у посебном заводу или у посебном одјељењу Завода.

Члан 14

(Посебна одјељења)

У Заводу могу постојати посебна одјељења затвореног, полуотвореног и отвореног типа.

Члан 15

(Заводска болница)

У Заводу може постојати болница за потребе притвореника и затвореника.

3. Руковођење заводима и службеници Завода

Члан 16

(Именовање и одговорности управника)

(1) Одговарајуће одредбе Закона о државној служби у институцијама Босне и Херцеговине, односно Закона о радним односима у институцијама Босне и Херцеговине примјењују се на службенике Завода, осим ако није другачије прописано овим законом.

(2) Заводом руководи управник, који одговара министру правде.

(3) На основу предлога и процедуре коју спроводи Агенција за државну службу, министар правде поставља и разрјешава управника Завода.

(4) Управник Завода је руководећи државни службеник са статусом секретара на посебном задатку. Именује се на пет година и након истека тог мандата може бити поново постављен у складу са ставом (3) овог члана.

(5) За управника Завода може се поставити лице које има високу школску спрему и најмање пет година радног искуства у области извршења притвора, извршења кривичних и прекршајних санкција, у области правосуђа или управе.

Члан 17

(Дужности управника)

Управник Завода организује рад Завода, усклађује рад организационих јединица, надзире правилност и законитост рада, представља Завод и врши друге послове за које је надлежан по закону и другим прописима.

Члан 18

(Други руководећи службеници)

Управнику Завода у руковођењу појединим областима рада помажу руководећи службеници.

Члан 19

(Организационе јединице)

(1) У Заводу постоје организационе јединице које се баве пословима обезбјеђења, васпитног третмана, здравствене заштите, радног ангажовања притвореника и затвореника као и општих и заједничких послова.

(2) Правилником о унутрашњој организацији могу се, у зависности од потребе и природе послова, формирати и друге организационе јединице Завода у складу са прописима о принципима за утврђивање унутрашње организације органа управе.

(3) О питањима организације и начина рада органа за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера примјењују се прописи који се односе на органе управе Босне и Херцеговине, осим ако овим законом није другачије одређено.

Члан 20

(Организација третмана затвореника)

(1) С циљем остварења циља извршења казне затвора из члана 130. овог закона, организациона јединица Завода надлежна за третман затвореника програмира и координира васпитни рад и испитује личност затвореника, израђује програм третмана за сваког затвореника, непосредно или путем других организационих јединица и стручних инструктора прати рад и понашање затвореника у току издржавања казне затвора, прикупља и обједињује податке и запажања стручних инструктора, наставника и других лица која непосредно раде са затвореницима, о њиховом владању и понашању, анализира и проучава постигнуте резултате и утицај предузетих васпитних мјера, те, на основу постигнутих резултата, предузима потребне мјере и унапређује васпитни рад у Заводу, примјењујући савремене облике и методе рада.

(2) На пословима васпитања ради потребан број васпитача с одговарајућом високом школском спремом, тако да на једног васпитача долази, у правилу, до 50 затвореника.

(3) У Заводу, у правилу, постоји група стручњака за испитивање личности и утврђивање програма третмана затвореника (психолог, педагог, социјални радник, љекар, дипломирани правник и други стручњаци).

(4) Ради стручног оспособљавања затвореника у Заводу постоји потребан број стручних инструктора.

(5) Васпитачи, психолози, педагози, социјални радници, инструктори и други стручњаци који раде на реализацији третмана затвореника полажу стручни испит.

Члан 21

(Здравствена служба)

(1) Ради пружања љекарске помоћи притвореницима и затвореницима у Заводу се организује здравствена служба.

(2) У Одјељењу за лица женског пола постоји породилшки одјел и прикладне просторије за дјецу ради омогућавања контакта затвореница или притвореница са својом дјецом у прикладним условима за то.

Члан 22

(Администрација)

Управне, правне, финансијске, канцеларијске, кадровске и опште послове обављају службеници Завода, у складу са Правилником о унутрашњој организацији.

Члан 23

(Услови за запошљавање овлашћених заводских службеника)

(1) Лица која се запошљавају у Заводу на пословима овлашћеног заводског службеника, осим општих услова за рад државних службеника, треба да испуњавају здравствене и психофизичке услове прописане за полицајце.

(2) Здравствене и психофизичке способности кандидата из става (1) овог члана оцјењује здравствена установа коју одреди министар правде.

(3) Провјера здравствених и психофизичких способности овлашћених заводских службеника обавља се једанпут годишње.

Члан 24

(Пријем и услови за заводског службеника - приправника)

(1) С циљем постављења и изграђивања одговарајућих стандарда за овлашћене заводске службенике - службе обезбјеђења у заводима може се извршити пријем у службу обезбјеђења заводског службеника - приправника.

(2) Лице које се прима на рад у службу обезбјеђења као заводски службеник - приправник, осим услова из члана 23. овог закона за пријем на рад, мора да испуњава и сљедеће посебне услове:

а) да није старије од 27 година;

б) да има средњу стручну спрему;

ц) да испуњава здравствене и психофизичке услове прописане за полицајце.

Члан 25

(Приправнички стаж, организација образовања, обуке и стручног испита)

(1) Лице које се први пут прима у службу обезбјеђења, прима се као заводски службеник - приправник на основу конкурса.

(2) Приправнички стаж траје шест мјесеци.

(3) За стручно образовање заводских службеника - приправника организује се практична обука путем курсева, семинара и других облика образовања на начин и по програму који утврђује министар правде.

(4) За вријеме приправничког стажа, приправник се кроз практичан рад у Заводу, на одговарајућим пословима и задацима, оспособљава за самостално вршење послова и задатака овлашћеног заводског службеника, под надзором управника и уз стручну помоћ руководећих и других службеника Завода.

(5) Приправник је дужан да у року од три мјесеца по истеку приправничког стажа приступи полагању стручног испита за звање овлашћеног заводског службеника.

(6) Стручни испит из става (5) овог члана полаже се пред комисијом коју именује министар правде, сходно члану 37. овог закона.

Члан 26

(Распоређивање заводског службеника-приправника на послове и задатке овлашћеног заводског службеника)

(1) Заводски службеник приправник који са успјехом не заврши практичну обуку, не може приступити полагању стручног испита.

(2) Заводском службенику приправнику из става (1) овог члана, као и приправнику који након завршене практичне обуке не положи стручни испит, престаје рад у Заводу.

(3) Заводски службеник приправник који положи стручни испит, распоређује се на послове и задатке овлашћеног заводског службеника.

Члан 27

(Запошљавање за овлашћеног заводског службеника, без својства приправника)

(1) За овлашћеног заводског службеника може се, без својства приправника, примити лице које је радило као стражар у служби обезбјеђења у ентитетском казнено-поправном заводу, судски полицајац, полицајац или други одговарајући службеник изједначен са овлашћењима наведених звања, с тим да је дужно положити стручни испит из допунских предмета за звање овлашћеног заводског службеника у року од шест мјесеци од дана ступања на рад.

(2) Испит из става (1) овог члана полаже се пред комисијом из члана 25. став (6) овог закона, према условима, начину и програму који утврди министар правде.

(3) Лицу које не положи стручни испит из допунских предмета у року из става (1) овог члана престаје рад у Заводу.

Члан 28

(Праћење и оцјена практичне обуке заводског службеника приправника)

(1) Практичну обуку заводског службеника приправника прати и оцјењује комисија која има предсједника и два члана.

(2) Комисију из става (1) овог члана оснива управник Завода а чине је запослени у Заводу који су стручни за послове васпитања - третмана и обезбјеђења.

(3) Прописе о начину рада комисије из става (1) и (2) овог члана, програму стручног образовања, организацији и условима спровођења практичне обуке заводског службеника приправника доноси министар правде у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 29

(Немогућност ношења оружја)

Заводски службеник приправник и лице из члана 27. овог закона не смију носити оружје док не положи испит из члана 25. став (6), односно члана 27. став (2) овог закона.

Члан 30

(Овлашћења овлашћених заводских службеника)

(1) Овлашћени заводски службеници и службеници Завода који раде на пословима у непосредном контакту са затвореницима, у правима из здравственог, пензијског и инвалидског осигурања, као и другим правима по основу рада, изједначавају се са Судском полицијом и полицијом.

(2) Због посебних услова рада и природе послова и задатака средства за плате из става (1) овог члана обезбјеђују се у увећаном износу у односу на средства која се обезбјеђују за плате других органа управе.

(3) Министарство правде води евиденцију о лицима из става (1) овог члана и издаје им увјерења о времену проведеном на тим пословима.

(4) На којим радним мјестима лицима припадају права из става (1) овог члана утврђује министар правде.

Члан 31

(Смрт овлашћеног заводског службеника на дужности)

(1) Лице из става (1) члана 30. овог закона, које у обављању или поводом обављања службеног посла или задатка изгуби живот, биће сахрањено о трошку Министарства правде, у мјесту које одреди његова породица.

(2) Породици коју је погинуло лице издржавало припада једнократна новчана помоћ у висини плате коју је остварило посљедњих шест мјесеци прије смрти.

4. Дисциплинска одговорност

Члан 32

(Повреда службене дужности)

(1) Приликом обављања службене дужности, службеници Завода дисциплински одговарају за повреде службене дужности утврђене овим и другим законом, другим прописом и правилником о унутрашњој организацији.

(2) Повреде службене дужности могу бити лаке и тешке.

(3) Као тежа повреда службене дужности сматра се нарочито:

1. злоупотреба службеног положаја и прекорачења службеног овлашћења;

2. повреда обавезе чувања службене тајне;

3. несавјесно вршење службе;

4. неоправдан изостанак са посла у непрекидном трајању дужем од три дана;

5. непредузимање или недовољно предузимање прописаних мјера усљед чега су настале или су могле настати штетне посљедице;

6. свака радња или пропуштање радње којом се онемогућава или отежава правилно и брзо функционисање Завода;

7. одбијање извршења службеног задатка;

8. сваки однос с притвореником или затвореником који је изван прописаних задатака и наређења министра правде и управника Завода, а који не доприноси нормалном извршењу казне затвора нити је везан за васпитање притвореника и затвореника;

9. непристојно понашање у Заводу или изван Завода које наноси очигледно штету угледу Завода;

10. повреда прописа о обезбјеђењу од опасности од пожара, експлозије или других елементарних непогода;

11. немаран однос према повјереној имовини, униформи, наоружању и опреми;

12. долазак на посао у пијаном стању или употреба алкохола или другог наркотичког средства које смањује способност за обављање службених задатака;

13. неовлашћено коришћење опреме и средстава повјерених за извршење службених задатака;

14. недостављање или неблаговремено достављање извјештаја, исправа и података на захтјев овлашћених органа или организација;

15. учестало понављање лакших повреда радних обавеза и дисциплине, извршење радње која по Кривичном закону представља кривично дјело против службене дужности или друго кривично дјело којим се наноси штета угледу Завода.

(4) Правилником о унутрашњој организацији прописују се лаке повреде службене дужности.

Члан 33

(Дисциплински поступак за повреде службене дужности)

Министар правде донијеће Правилник о поступку који се спроводи у случају када се службеник Завода терети за кршење службене дужности.

5. Посебне одредбе о служби обезбјеђења

а) Овлашћени заводски службеници

Члан 34

(Овлашћени заводски службеници - служба обезбјеђења)

(1) Службу обезбјеђења у Заводу врше овлашћени заводски службеници.

(2) Овлашћени заводски службеници обезбјеђују Завод, радилишта и просторије у којима се налазе, бораве и раде лица лишена слободе, чувају та лица у Заводу и изван њега, одржавају унутрашњи ред и дисциплину међу лицима лишеним слободе, спровode та лица и врше друге послове одређене законом, прописима донесеним на основу закона и општим актима Завода.

(3) У одјељењу Завода за жене притворенике и затворенике биће запослен довољан број овлашћених жена службеника.

Члан 35

(Дужности када постоји опасност по живот)

Овлашћени заводски службеници дужни су извршавати послове и задатке и у случају кад је извршење тих послова и задатака повезано са опасношћу по њихов живот.

Члан 36

(Овлашћени заводски службеници - униформе и легитимација)

(1) Овлашћени заводски службеници су униформисани.

(2) Овлашћени заводски службеници имају право на бесплатну униформу и опрему за вршење послова обезбјеђења.

(3) Овлашћени заводски службеници имају посебну службену легитимацију која им служи за доказивање њихове службене функције.

(4) Садржај и образац службене легитимације прописује министар правде.

Члан 37

(Ознаке, службена звања итд.)

(1) Ознаку и значку, боју и ознаке возила, униформу, службена звања, ознаке звања и услове за стицање службених звања овлашћених заводских службеника утврђује министар правде.

(2) Прописе о начину вршења службе обезбјеђења, наоружању и опреми, њиховим роковима трајања и накнади кад се упропасте, организацији практичне обуке, начину и програму полагања стручних испита доноси министар правде.

Члан 38

(Стручно образовање)

(1) Министарство правде, у сарадњи са ентитетским министарством правде, поставиће одговарајуће стандарде за сваку категорију заводских службеника и може организовати курсеве, семинаре, савјетовања и друге облике стручног усавршавања како би заводски службеници задовољили дате стандарде.

(2) Сваки завод сарађиваће са Министарством правде како би се обезбиједило стручно образовање службеника.

Члан 39

(Специјализована стручна обука)

С циљем што већег разумијевања проблема и културног поријекла затвореника страних држављана те помоћи да они успешније рјешавају све своје проблеме у заводу, управник завода треба да размисли и распореди одређени број заводских службеника на интензивнији рад са страним затвореницима, те да им у том правцу обезбиједи више специјализовану стручну обуку као што су: учење страних језика, културе, обичаја или других питања која се појављују у вези са одређеном групом затвореника страних држављана.

б) Употреба средстава принуде и друга овлашћења овлашћених заводских службеника

Члан 40

(Употреба средстава принуде)

(1) Средства принуде овлашћени заводски службеник може употрежити против притвореника или затвореника само када је то неопходно да се спријечи бјекство, физички напад на особље или друга лица, наношење повреде другом лицу, пружање отпора према законитом поступању службеног лица, самоповређивање или проузроковање материјалне штете.

(2) Употреба средстава принуде мора бити сразмјерна степену опасности и изазваном ризику.

Члан 41

(Ношење оружја од стране овлашћених заводских службеника)

(1) Овлашћени заводски службеници могу бити наоружани када обављају дужности изван Завода. Заводски службеници ни под којим условима не могу бити наоружани унутар Завода.

(2) Овлашћени заводски службеници који у протеклих шест мјесеци нису прошли одговарајућу обуку за коришћење оружја не смију носити оружје.

Члан 42

(Употреба ватреног оружја)

(1) При вршењу службених послова, овлашћени заводски службеник може употребијети ватрено оружје само ако другачије не може да:

1. заштити живот људи;
2. одбије непосредни напад којим се угрожава његов живот или живот службених лица;
3. одбије напад на објекат који обезбјеђује;
4. спријечи бјекство затвореника из Завода за извршење казне затвора затвореног типа или из посебног одјељења затвореног типа које би у том случају непосредно угрозило живот других;
5. спријечи бјекство притвореника или затвореника којег спроводи или обезбјеђује, ако би његово бјекство непосредно угрозило живот других.

(2) У случајевима из става (1) овог члана, овлашћени заводски службеник може употребијети ватрено оружје само ако употребом физичке снаге, гумене палице или других средстава принуде предвиђених прописима не може обезбиједити извршење службеног задатка. Употреба ватреног оружја мора бити сразмјерна степену опасности и изазваном ризику.

(3) Овлашћени заводски службеници који врше службу у присуству надређеног овлашћеног службеника могу употребијети ватрено оружје само по његовом наређењу или наређењу лица које га замјењује.

(4) Наређење за употребу оружја, руководећи овлашћени службеник, односно његов замјеник може издати само у случајевима из става (1) овог члана.

(5) Управник Завода има овлашћење да нареди употребу ватреног оружја када оцијени да је наступио један од разлога из става (1) овог члана.

Члан 43

(Претрес просторија и одузимање неопходних средстава)

(1) Овлашћени заводски службеник може и без налога за претрес ући у стан или друге просторије и у њима извршити претрес када је то потребно ради проналажења и хватања лица које је побјегло из Завода или које је приликом спровођења побјегло и склонило се у стан, односно другу просторију.

(2) У случају уласка у стан, односно другу просторију, неће се састављати записник, него ће се кориснику, односно власнику стана или просторије, одмах издати потврда у којој ће се назначити разлог уласка у стан, односно друге просторије.

(3) Ако је извршено претресање стана односно просторија, саставиће се записник.

(4) Претресање се може извршити и без присуства свједока, само ако није могуће обезбиједити њихово присуство.

(5) Ради спречавања бјекства, хватања одбјеглог лица које непосредно гони као и ради превозења у најближу здравствену установу лица које је рањено приликом употребе ватреног оружја, овлашћени заводски службеник има право да се послужи саобраћајним средствима и средствима везе до којих може доћи, ако то не може извршити на други начин.

(6) О употреби саобраћајног средства и средства везе издаје се потврда власнику саобраћајног средства или средстава везе ради накнаде трошкова.

Члан 44

(Извјештај о употреби средстава принуде)

О свакој употреби средстава принуде (физичка снага, гумена палица, шмркови и хемијска средства) или ватреног оружја према притвореницима или затвореницима, управник Завода дужан је одмах да обавијести Министарство правде.

Члан 45

(Заштита од гоњења)

(1) Ако су средства принуде или ватрено оружје употребијени у границама овлашћења из овог закона, искључена је дисциплинска и кривична одговорност овлашћеног заводског службеника који је такво средство употребио.

(2) Министар правде доноси правилник о употреби ватреног оружја и других средстава принуде, садржају записника о претресу стана и других просторија, потврде о уласку у стан и друге просторије и потврде о употреби саобраћајног средства и средства везе.

Члан 46

(Правна помоћ)

Ако се против овлашћеног заводског службеника или управника Завода води кривични поступак због употребе средстава принуде, ватреног оружја, или других радњи при вршењу службеног посла, Министарство правде ће им обезбиједити правну помоћ у вези с вођењем поступка.

Члан 47

(Помоћ овлашћеним заводским службеницима од других људи)

(1) Лица која на захтјев овлашћеног заводског службеника пруже помоћ у савлађивању или хватању притвореника или затвореника који пружа отпор, који се побунио или је у бјекству, па тим поводом буду повријеђена, разболе се или трајније остану ван радног односа, имају сва права из здравственог, пензијског и инвалидског осигурања као и лица у сталном радном односу.

(2) Ако лице из става (1) овог члана приликом пружања помоћи изгуби живот, биће сахрањено на трошак Министарства правде у мјесту које одреди његова породица.

(3) У случају из става (2) овог члана, породици или лицу које је издржавало погинуло лице припада једнократна помоћ, која не може бити мања од шест просјечних плата остварених у Заводу у посљедња три мјесеца.

(4) Ако се против лица које је пружило помоћ из става (1) овог члана поведе кривични поступак, обезбиједиће му се правна помоћ.

6. Повјерљивост

Члан 48

(Службене тајне)

(1) Службеници и намјештеници Министарства правде и Завода дужни су чувати службену тајну.

(2) Обавеза чувања службене тајне траје и по престанку радног односа.

(3) Као службена тајна, у смислу овог закона, сматрају се:

1. подаци и документи до којих је службеник и намјештеник дошао у обављању или поводом обављања службених послова, односно радних задатака који су законом, односно прописом донесеним на основу закона и општег акта предвиђени као службена тајна;

2. подаци, документи, мјере и радње до којих је службеник и намјештеник дошао у обављању или поводом обављања службених послова, односно радних задатака, а чијим саопштавањем или одавањем на други начин неовлашћеном лицу би се могао осујетити или отежати рад Завода, или би то било штетно по интерес Завода, или оправдан интерес појединца или правног лица;

3. подаци и документи који се по прописима о управи сматрају службеном тајном.

(4) Министар правде ближе одређује шта се сматра службеном тајном, начин чувања службене тајне и ослобођење од обавезе чувања службене тајне.

Члан 49

(Ограничења у вези са подацима и документима који се сматрају службеном тајном)

(1) Подаци и документи који се сматрају службеном тајном у смислу овог закона или подзаконског акта донесеног на основу овог закона, као и другог закона којим се штите лични подаци грађана, не смију се саопштавати, нити чинити доступним неовлашћеним лицима.

(2) Омбудсмен Босне и Херцеговине може тражити од Министарства правде или Завода да му преда или омогући увид у документе или податке које сматра потребним за обављање своје дужности, укључујући и оне који су заведени као повјерљиви или тајни у складу са законом.

(3) У случајевима из става (2) овог члана омбудсмен ће примијенити потребну повјерљивост за њих и неће их учинити доступним јавности.

(4) Изузетно, подаци из става (1) овог члана могу се дати и другом законом овлашћеном органу, ако то није у супротности с циљем заштите властитог, приватног и личног живота таквог лица, односно процеса ресоцијализације или рехабилитације или ако је прописом одређено да нису јавни подаци или ако такви подаци нису подвргнути ограничењима која су нужна у демократском друштву.

7. Надзор над радом Завода

Члан 50

(Инспектор)

(1) С циљем обезбјеђења јединственог система извршења притвора и казне затвора, преношења позитивних искустава, анализирања и проучавања рада појединих организационих јединица и пружања стручне помоћи тим јединицама, Министарство правде врши надзор над радом Завода.

(2) Надзор над извршењем притвора и казне затвора обухвата нарочито контролу: плана и програма рада Завода, појединих служби и службеника Завода; рада и организације службе обезбјеђења и програма третмана; рада и организације матичне службе и пријемно-отпусног одјељења; начина одређивања и реализације третмана осуђених лица; стања и самозаштите, законитог и правилног поступања с притвореницима и затвореницима; примјене овог закона и прописа који регулишу област извршења казне затвора; организације рада притвореника и затвореника; заштите права притвореника и затвореника; као и услова из члана 71. овог закона.

(3) Надзор из става (2) овог члана врши Министарство правде преко инспектора, који је службеник с посебним овлашћењима (у даљњем тексту: инспектор).

(4) Инспектор је одговоран за пажљиву провјеру да се одредбе овог закона примјењују у свим казнено-поправним установама у Босни и Херцеговини према лицима која издржавају казну затвора и мјеру притвора коју је изрекао или одредио Суд или други орган у складу са Законом или међународним уговором.

(5) У извршавању задатака инспекцијског надзора, инспектор је независан и предузима радње у оквиру и на основу овог закона и других прописа.

(6) Особље Завода дужно је да сарађује са инспектором и да му помаже у испуњавању овлашћења и обавеза, посебно приликом надзора остваривањем људских права из Устава Босне и Херцеговине, а тих права притворена и затворена лица нису лишена или ограничена у њиховом коришћењу у границама неопходног циља и одређеним законом или међународним уговором.

(7) Инспектор Министарства правде сарађиваће и промовисати сарадњу са надлежним инспекторима ентитета и Брчко Дистрикта БиХ, као и развијати међусобну координацију, активности или договарање у складу са Уставом и законима Босне и Херцеговине, ентитета и одговарајућих прописа Брчко Дистрикта БиХ.

Члан 51

(Надзор од других органа)

Надзор над радом Завода у погледу заштите на раду дјелатника, здравствене и санитарне заштите притвореника и затвореника, услова и начина припремања хране за притворенике и затворенике спроводе одговарајући органи у складу с посебним прописима.

Члан 52

(Независна комисија)

(1) Независна комисија прати услове боравка у заводима и поступање и стање људских права према лицима над којима се извршавају кривичне санкције и друге мјере које у кривичном поступку изрекне Суд, инострани судови за дјела предвиђена Кривичним законом или међународним уговором чији је потписник Босна и Херцеговина, или други суд у складу са Законом Босне и Херцеговине.

(2) Независну комисију из става (1) овог члана именује и разрјешава Парламентарна скупштина Босне и Херцеговине.

(3) Комисија има пет чланова од којих је један предсједник.

(4) Чланови комисије именују се на мандат од пет година са могућношћу поновног избора на још један мандат.

(5) Чланови комисије треба да буду стручњаци или познаваоци из правне или друге сродне области, као што су правосуђе, управа, пенологија, социјална заштита, психологија, педагогија и слично.

(6) Комисија може вршити спољно праћење рада Завода самостално или заједно са инспекторским или другим надзорним органима, као и сарадњу са међународним и другим институцијама надлежним за праћење и остваривање људских права и основних слобода у складу са Законом и одговарајућим међународним документима.

(7) Комисија даје препоруке надлежним органима Босне и Херцеговине с циљем побољшања стандарда смјештаја, побољшања поступања и поштовања људских права лица над којима се извршавају кривичне санкције или друге мјере, даје предлоге и примједбе које се односе на постојеће законе или друге прописе засноване на закону из области извршења кривичних санкција, обавља повјерљиве разговоре с притвореницима или затвореницима уз приступ свим заводима, доставља извјештаје управнику завода и

надлежним министарствима правде, прикупља, обрађује и потражује податке из своје надлежности као и друге радње из области независног праћења.

(8) Одредбе о чувању службене тајне овог закона или другог прописа односе се на Независну комисију приликом обављања послова и задатака у оквиру своје надлежности када дође до сазнања или у посјед података и докумената из члана 48. овог закона.

(9) Трошкове рада Комисије сноси Парламентарна скупштина из припадајућих средстава у оквиру усвојеног буџета институција Босне и Херцеговине и њених међународних обавеза.

(10) Комисија доноси пословник о свом раду, који се објављује у 'Службеном гласнику БиХ'.

(11) Комисија доноси годишњи извјештај о раду и доставља га Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине и Министарству правде с циљем предузимања одговарајућих радњи или мјера у складу са законом.

Члан 53

(Национални превентивни механизам)

Институције Босне и Херцеговине ће тијелу које одражава, односно представља национални превентивни механизам за спречавање мучења или других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања обезбиједити:

а) приступ свим информацијама које се односе на број лица лишених слободе,

б) приступ свим информацијама које се односе на поступање с тим лицима, као и условима у којима су притворена,

ц) приступ свим затворским установама, њиховим установама и објектима,

д) прилику да засебно испитају лица лишена слободе без свједока, лично или уз преводиоца ако то буде потребно, као и са свим осталим лицима за које национални превентивни механизам сматра да могу дати релевантне информације,

е) слободу да одаберу мјесто које желе посјетити и лица с којима желе разговарати,

ф) право да контактирају са Поткомитетом за спречавање мучења или других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања, да шаљу информације и да се састају са Поткомитетом,

г) као и друга права у складу са Допунским протоколом уз Конвенцију УН-а против мучења и других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања из 2002. године, који је Босна и Херцеговина ратификовала 26.06.2008. године и који је ступио на правну снагу у Босни и Херцеговини од 15.09.2008. године.

Члан 54

(Подношење извјештаја инспектора)

(1) О извршеном инспекцијском прегледу саставља се писмени извјештај у који се уносе нарочито инспекцијски налази и налажу мјере и рокови за отклањање утврђених неправилности, као и мјере за унапређење рада Завода.

(2) Извјештај се доставља управнику Завода и инспектор га може објавити.

(3) Управник Завода дужан је да поступи по наложеним мјерама.

(4) На наложене мјере управник Завода има право жалбе министру правде у року од осам дана од дана пријема извјештаја.

(5) Инспектор објављује годишњи извјештај о свом раду.

8. Информисање јавности

Члан 55

(Давање информација)

(1) Кад је то у јавном интересу или кад то нађе за потребно, ради упознавања јавности, министар правде или лице које он овласти може давати информације о појединим питањима у вези с извршењем притвора и казне затвора представницима штампе и других средстава јавног информисања.

(2) Давања обавјештења и података ускратиће се кад се ради о државној или службеној тајни, кад би то било непожељно због одржавања реда у Заводу, или ако би то штетило остваривању сврхе извршења притвора или казне затвора.

9. Средства за рад Завода

Члан 56

(Буџет)

Средства за рад Завода обезбјеђују се у буџету Босне и Херцеговине, у складу са Законом о буџету Босне и Херцеговине.

III - ОДРЕДБЕ О ИЗВРШЕЊУ ПРИТВОРА И КАЗНЕ ЗАТВОРА

1. Опште одредбе

Члан 57

(Захтјев за човјечним поступањем)

(1) Поступање с притвореницима и затвореницима мора бити човјечно и с поштовањем њиховог људског достојанства, с очувањем њиховог физичког и душевног здравља, водећи при томе рачуна да се одржи потребан ред и дисциплина.

(2) Нико неће бити подвргнут мучењу или нељудском или понижавајућем третману или кажњавању.

(3) У поступању с притвореницима и затвореницима не смије бити дискриминације засноване на етничкој припадности, раси, боји коже, полу, сексуалном одређењу, језику, религији или вјеровању, политичким или другим увјерењима, националном и социјалном поријеклу, сродству, економском или неком другом статусу.

Члан 58

(Право на религију)

(1) Притвореници и затвореници имају право задовољавати своје вјерске потребе у складу с овим законом и прописима вјерских заједница.

(2) Управа завода дужна је, у сарадњи с вјерским заједницама у БиХ, обезбиједити услове за задовољавање вјерских потреба лица смјештених у заводу.

Члан 59

(Групни и одвојени третман притвореника и затвореника)

(1) Притвореници су, у правилу, притворени групно. Затвореници издржавају казну затвора, у правилу, групно.

(2) Сљедеће групе притвореника и затвореника третираће се одвојено:

1. жене од мушкараца;
2. малолетници од одраслих.

(3) Под сљедећим околностима притвореник или затвореник може се држати одвојено од осталих:

1. када то нужно захтијева здравствено стање тог лица или других;
2. у околностима када је то прописано неким другим законом;
3. када то притвореник или затвореник захтијева ради сопствене заштите и по одобрењу управника Завода;
4. када то лице представља озбиљну пријетњу реду у заводу и под условима прописаним у члану 119. овог закона.

2. Упућивање на издржавање притвора или казне затвора

Члан 60

(Надлежност за упућивање)

(1) Упућивање притвореника и осуђених лица на издржавање казне затвора врши Кривично одјељење Суда.

(2) Кривично одјељење Суда дужно је да предузме потребне радње ради извршења мјере притвора и казне затвора одмах након извршности одлуке.

Члан 61

(Евиденција)

По пријему у завод, име притвореника или затвореника биће заведено у одговарајуће књиге.

Члан 62

(Дужност информисања притвореника и затвореника)

(1) По пријему у завод сви притвореници и затвореници се упознају, усмено и писмено, на језику који разумију, с правилима кућног реда, с правима и дужностима у заводу, с начином на који могу остварити своја права и с дисциплинским прекршајима и казнама које се за њих могу изрећи.

(2) Управник завода стара се о томе да одредбе овог закона као и остали прописи о извршењу притвора и казне затвора, који се односе на права и дужности притвореника и затвореника, буду доступни свим притвореницима и затвореницима у форми која им је разумљива.

Члан 63

(Бирачко право)

(1) Управник завода обезбјеђује да лица лишена слободe буду у могућности да остварују своје бирачко право на изборима за нивое власти у Босни и Херцеговини, у мјери у којој то право није ограничено Изборним законом Босне и Херцеговине и Уставом Босне и Херцеговине.

(2) Ради остварења наведеног права, управник завода контактираће надлежну изборну комисију у вези са начином, временом или другим неопходним радњама за спровођење процедуре гласања унутар завода.

Члан 64

(Притвореници и затвореници с дјецом)

Ако лице које се упућује у притвор или на издржавање казне затвора има дјецу или друга лица чији је он једини старатељ, Суд ће о томе обавијестити надлежни општински орган социјалне заштите.

Члан 65

(Жене)

(1) Уз одредбе овог закона које се односе на лица лишена слободe, посебна пажња посвећује се потребама жена, у смислу њихових физичких, стручних, социјалних и психолошких потреба приликом доношења одлука које се тичу било којег аспекта њиховог боравка у заводу.

(2) Управа завода настојаће да обезбиједи да обим активности доступан женама лишеним слободe буде примјерен улози жене у савременом друштву, те да буде упоредив с обимом активности доступних мушкарцима.

(3) Женама се у правилу омогућава порођај изван завода, али ако дијете буде рођено у заводу, Управа завода пружа сву потребну подршку, помоћ или друге неопходне услове.

(4) Када је дијете рођено у заводу, тај податак не смије бити уписан у родни лист као мјесто рођења.

Члан 66

(Ствари од вриједности)

(1) Сав новац, вриједности и остале ствари које припадају притворенику или затворенику, а које према правилнику о кућном реду завода не смије држати код себе, морају се приликом пријема лица похранити на безбједном мјесту у заводу, о чему ће се направити попис. На захтјев власника, имовина похрањена у заводу, приликом пријема тог лица у завод, предаће се члановима његове породице и прије његовог пуштања из завода.

(2) Имовина из става (1) овог члана враћа се власнику приликом отпуштања из завода или се, уз његов пристанак, предаје члановима његове породице.

(3) Власник треба потписати листу својих ствари од вриједности, а уз његов потпис треба се потписати и службеник завода.

Члан 67

(Претрес просторија, лица лишених слободe, посјетилаца, службених лица и одузимање предмета)

(1) Овлашћени заводски службеник може вршити претрес и одузети имовину у погледу свих просторија у којима притворена или затворена лица бораве, раде или проводе слободно вријеме, као и лица лишених слободе, посјетилаца и њихових личних ствари и службених лица.

(2) Претрес просторија и лица из става (1) овог члана вршиће се на начин којим ће се открити и спријечити сваки покушај бијега и сакривање кријумчарене робе уз поштовање достојанства лица над којима се врши претрес и ствари које посједују.

(3) Лица над којима се врши претрес неће у току претреса бити понижавана.

(4) Претрес ће вршити само овлашћени заводски службеници истог пола као лица над којима се врши претрес.

(5) Претрес осјетљивих дијелова тијела може вршити само љекар или овлашћено медицинско особље.

(6) Приликом уласка посјетилаца у завод, овлашћени заводски службеник може захтијевати од тог лица да се подвргне претресу. Ако се посјетилац не жели подвргнути претресу, овлашћени заводски службеник одбиће пријем у завод, с тим да програм безбједности мора одражавати равнотежу у односу на приватност посјетиоца или њихово службено својство у складу са законом или другим прописима.

(7) Овлашћени заводски службеници могу претресати припаднике заводског особља на захтјев управника Завода, службеног лица које он овласти у складу са законом или на захтјев другог законом овлашћеног органа.

(8) Начин и ситуације у којима се врши претрес биће одређени посебним прописима којима се регулише начин вршења службе обезбјеђења у заводу.

Члан 68

(Љекарски преглед)

(1) Одмах по пријему у завод, сваког притвореника или затвореника прегледаће квалификована медицинска сестра, а детаљнији љекарски преглед обавиће љекар у року од 24 часа.

(2) Љекарски налази уносе се у здравствени картон притвореног, односно затвореног лица.

3. Смјештај и хигијенски услови

Члан 69

(Хигијенски услови)

Смјештај притвореника и затвореника у заводу мора одговарати хигијенским условима предвиђеним овим законом и мјесним климатским приликама.

Члан 70

(Основни услови живота)

(1) Сваком притворенику и затворенику, у правилу, обезбјеђује се посебна соба за спавање, осим у случајевима када се сматра да заједнички смјештај више лица има одређених предности.

(2) Сваки затвореник и притвореник мора имати посебан кревет и постељину.

(3) Заједнички боравак притвореницима и затвореницима обезбјеђује се на радном мјесту, у процесу образовних активности, приликом оброковања, за вријеме слободних активности, у дневном бораку и сличним приликама.

Члан 71

(Стандарди смјештаја)

- (1) У свим просторијама у којима бораве притвореници и затвореници мора се обезбиједити задовољавање здравствених и хигијенских потреба, довољна количина ваздуха, свјетла, гријања и вентилације.
- (2) Лица која бораве у ћелији за једно лице имаће најмање седам квадратних метара простора по лицу, а она која бораве у заједничким спаваоницама имаће најмање четири квадратна метра по лицу и не мање од десет кубних метара по лицу.
- (3) У просторијама у којима бораве притвореници и затвореници прозори морају бити довољно велики да омогућавају рад и читање под природним свјетлом у уобичајеним условима, да омогућавају улаз свјежег ваздуха, осим ако не постоје климатски уређаји, те да својим изгледом и величином одговарају стандардним прозорима.
- (4) Вјештачко освјетљавање мора одговарати постојећим стандардним нормама.
- (5) Санитарни уређаји морају омогућити сваком притворенику или затворенику задовољавање физиолошких потреба у чистим и пристојним условима.
- (6) Сваком притвореном или затвореном лицу мора се омогућити коришћење прикладних просторија и уређаја за купање и туширање при температури која одговара климатским условима и у размацима који омогућавају одржавање нормалне личне хигијене, али најмање једном дневно.
- (7) Све просторије завода морају се прописно одржавати и редовно чистити.
- (8) Послове из става (7) овог члана обављају затвореници у трајању до два сата на дан без новчане накнаде.
- (9) Притвореницима, односно затвореницима с инвалидитетом обезбјеђује се смјештај примјерен врсти и степену њихове инвалидности.

Члан 72

(Лична хигијена)

- (1) Притвореници и затвореници дужни су да одржавају личну хигијену за коју им завод обезбјеђује воду и тоалетни прибор.
- (2) Притвореницима и затвореницима дозвољава се ношење браде и косе.

4. Одијевање и исхрана

Члан 73

(Одјећа и обућа)

- (1) Притвореницима и затвореницима којима није дозвољено ношење сопствене одјеће обезбјеђује се одјећа и обућа која је прикладна климатским условима тако да им се не угрожава здравље.
- (2) Одјећа коју обезбјеђује завод не смије дјеловати деградирајуће и понижавајуће.
- (3) Правилник о одјећи и обући притвореника и затвореника објављује министар правде.

Члан 74

(Исхрана)

- (1) Притвореницима и затвореницима се у правилним размацама обезбјеђује исхрана која је припремљена у оброцима који квалитетом и количином задовољавају прехранбене и хигијенске стандарде, а уједно су примјерени доби, здрављу, врсти посла који обављају и њиховим вјерским и културним захтјевима.
- (2) Пунољетним притвореницима и затвореницима обезбјеђује се храна калоричне вриједности од најмање 12.500 џула дневно, а малољетницима 14.500 џула дневно.
- (3) Правилник о исхрани притвореника и затвореника, као и табелама калоричне вриједности хране доноси министар правде.
- (4) Вода за пиће биће стално доступна.

Члан 75

(Одбијање узимања хране)

- (1) Ако притвореник или затвореник одбије да прими храну, о томе се одмах обавјештава управник Завода, суд који води поступак и Министарство правде које спроводи надзор над извршењем мјере притвора.
- (2) Притвореник или затвореник који одбије да узима храну смјешта се у правилу у стационар, свакодневно га контролише љекар и све битне промјене његовог здравственог стања уноси у здравствени картон, о чему редовно извјештава управника завода.
- (3) Ако услед одбијања хране буду угрожене виталне функције притвореника или затвореника, одлуку о предузимању неопходних медицинских мјера, без пристанка притвореника или затвореника, доноси љекар или стручни тим љекара када је то одређено посебним законом или другим прописом.
- (4) Стручни тим из става (3) овог члана формира заводски љекар у сарадњи и консултацијама са управником Завода и судом који води кривични поступак, ако посебним законом или другим прописима није другачије одређено.
- (5) Ако је лице које одбија храну притвореник, о потреби предузимања мјера из става (3) овог члана завод извјештава суд који води кривични поступак и Министарство правде.
- (6) У поступању љекара са притвореницима или затвореницима који штрајкују глађу љекари ће осим прописа из области извршења кривичних санкција узимати у обзир прописе из области здравства у Босни и Херцеговини, као и међународне стандарде и прописе у вези са етичким поступањем љекара са лицима која штрајкују глађу.

Члан 76

(Медицинске мјере с циљем спашавања живота лица лишених слободе која одбијају да приме храну)

- (1) У случајевима када притвореник или затвореник одбија да прими храну, љекар треба да пружи медицинску помоћ уз престанак пацијента, али када се дође до фазе у којој се може очекивати да долази до губљења моћи расуђивања или је наглашена опасност по живот таквог лица, тада љекар има задњу ријеч у одлучивању о томе шта је најбоље за пацијента када се узму у обзир сви фактори. У оваквим околностима надлежни љекар ће формирати стручни медицински тим, који ће након опсервација, ако је то потребно, приступити вјештачком храњењу и оживљавању прије настанка те фазе, а након тога и принудном храњењу и другим медицинским мјерама с циљем спашавања живота лица лишених слободе.
- (2) У поступању из става (1) овог члана љекар ће обратити пажњу на претходно изражене њихове личне и културолошке вриједности и жеље лица у погледу медицинског третмана, као и стање физичког здравља. Поступак принудног храњења се може примијенити у изузетним околностима и након три седмице

гладовања уз потребу постојања осталих медицинских услова, који указују на стварну опасност по живот и здравље лица, односно под околностима под којима лице одузима свој живот или и раније, ако здравствено и ментално стање не указује другачије.

(3) Принудно храњење не може се сматрати нељудском и понижавајућом мјером чији је циљ да се сачува живот конкретног лица које стално одбија да узима храну. Принудно храњење, да би било легитимно, захтијева поштовање три стандарда, и то:

а) мора постојати медицинска потреба за третманом,

б) морају се испоштовати процедуралне гаранције доношења одлука,

ц) начин на који се лице храни не смије бити нељудски.

(4) Принцип позитивне обавезе државе је да предузме ефикасне кораке када постоји предвидљив и неизбјежан ризик по живот лица, које је у надлежности државних органа власти, а посебно када је то лице лишено слободе и подвргнуто условима које намеће домаћи закон.

(5) С циљем спречавања настанка тешких посљедица штрајка глађу, осим редовног предвиђеног медицинског поступка, може се, ако одлучи заводски љекар у сарадњи и након консултација с управником завода, дозволити независним љекарима да штрајкачима дају савјет и пруже медицинску помоћ.

(6) У поступању сходно ст. (1), (2) и (3) овог члана, управа завода дужна је да без одгађања обавијести брачног друга или другог члана уже породице притвореника или затвореника или лице које су одредили да у том случају буде обавијештено, инспектора за надзор над радом завода, затим да сагледа принципе и смјернице за управљање ситуацијама приликом штрајка глађу у складу са Малтешком декларацијом Свјетског удружења љекара у вези са етичким поступањем с лицима која штрајкују глађу из 2006. године, судску праксу Европског суда за људска права – ECtHR из области медицинске интервенције, као и да омогући приступ и другим тијелима надлежним за праћење и остваривање људских права и основних слобода у складу са законом и одговарајућим међународним документима.

Члан 77

(Основни етички принципи у поступању љекара са лицима лишеним слободе која штрајкују глађу)

(1) Основни етички принципи у поступању љекара са лицима лишеним слободе која штрајкују глађу су:

а) поштовање медицинске етике и личности пацијента у професионалном контакту са угроженим лицима, уз обавезу да љекари морају задржати објективност у својим процјенама и не смију дозволити да буду изложени притиску да прекрше етичке принципе или медицинско просуђивање,

б) повјерљивост односа између љекара и наведених лица у погледу медицинског стања или других информација повезаних са стањем пацијента уз стицање таквог повјерења које ће створити могућност ефикасног рјешавања оваквих ситуација,

ц) поштовање аутономије личности уз способност процјене тешких ситуација када штрајк глађу није добровољан или када је донесен уз пријетњу или притисак других штрајкача или других лица или ради привлачења публицитета или остварења циља који је супротан закону или када то чине из других намјера или мотивација супротних медицинским стандардима, моралним критеријумима или другим облицима дозвољеног понашања,

д) поштовање двоструке оданости према управи установе и пацијенту уз задржавање љекарске независности, објективности и стручног знања, као и поштовање позитивних законских прописа којима се уређује ова материја,

е) поштовање концепта добротинства, односно коришћење медицинских умијећа и знања у корист лица којима пружају третман,

ф) поштовање љекарске искрености при давању информација пацијенту о могућим посљедицама његових поступака, посебно код пацијента, који пати од болести које нису спојиве са дужим гладовањем, информисање пацијента о свим поступцима које предузима и помаже му у доношењу властите одлуке на основу тачних информација из разлога што љекари не смију давати погрешне клиничке изјаве и савјете.

г) примарна примјена неопходних медицинских мјера и без пристанка пацијента, ако одбијањем употребе хране или одбијањем лијечења угрози своје здравље или пак доведе у опасност свој живот, или ако услед посебног менталног стања не може донијети разумну одлуку.

(2) Љекари сваком штрајкачу треба да објасне посљедице гладовања по њихово здравље, објашњавајући и дајући здравствену анамнезу, здравствено стање и раније болести које могу озбиљно да угрозе њихово здравље.

(3) Неопходне медицинске мјере су оне мјере које је одобрио љекар или тим љекара и којима се непосредно отклања опасност по живот и здравље пацијента, а у тим случајевима се у складу са законом могу примијенити и медицинске принудне мјере, уз истовремене медицинске контролне механизме.

(4) Ако љекар стекне утисак да штрајкачи гладују под притиском или из других разлога, може донијети одлуку о раздвојености тих лица, а у крајњој мјери и предложити њихово одвођење, односно упућивање у болницу под надзором завода или другу одговарајућу медицинску установу.

Члан 78

(Прехрамбени захтјеви страних држављана)

Заводска кухиња у складу с финансијским и другим могућностима треба да обезбиједи услове у погледу прехранбених захтјева затвореника страних држављана, посебно у вријеме вјерских празника таквих лица, као и да поштује да они имају одређену исхрану или не једу одређене прехранбене артикле у складу са вјерским и културним обичајима таквих лица.

5. Здравствена заштита

Члан 79

(Право на здравствену заштиту)

(1) Притвореници и затвореници имају право на лијечење, поправку и вађење зуба, те хоспитализацију.

(2) Однос између љекара и притвореника односно затвореника заснован је на повјерењу. Љекарски преглед може се одвијати у присуству овлашћеног заводског службеника само на захтјев љекара.

(3) Трошкове лијечења сноси завод, осим трошкова лијечења осумњиченог, односно оптуженог док се налази у притвору, као и трошкова порођаја који су настали изван завода.

Члан 80

(Посебне потребе)

(1) Стоматолошка протетика се, у складу са прописима из области здравства, омогућава, у правилу, на трошак лица које то захтијева. Ако лице нема средстава, а стоматолошка протетика се, према мишљењу љекара завода, не може одгодити без опасности по здравље, трошкове сноси завод.

(2) Потреба набавке ортопедског помагала, наочала, слушног апарата или другог помагала, на предлог љекара завода, утврђује се према прописима из области здравства.

Члан 81

(Хоспитализација)

- (1) Завод треба да има свог љекара и организовану здравствену заштиту.
- (2) О смјештају притвореника, односно затвореника у амбулантну собу истог завода одлучује љекар.
- (3) У случају да не постоји могућност лијечења у заводу, као и кад не постоји могућност потребног специјализованог лијечења у том заводу, обољела лице упућују се у здравствену установу, о чему одлучује заводски љекар након консултација с управником завода.

Члан 82

(Лијечење и мјере обезбјеђења у здравственој установи ван круга завода)

- (1) У хитним и ванредним околностима, изузев случаја предвиђеног чланом 81. став (3) овог закона, када је угрожен живот притвореника или осуђеног лица и када му није могуће пружити адекватну помоћ у заводу због одсуства заводског љекара, главни дежурни завода може упутити притвореника или осуђено лице у мјесну здравствену установу, те даље поступати по упутствима љекара, о чему одмах обавјештава управника завода.
- (2) У случају из става (1) овог члана, управник завода одмах обавјештава суд који води кривични поступак и поступа по налогу суда.
- (3) Обезбјеђење притвореника или осуђеног лица на лијечењу у здравственој установи ван круга завода врше овлашћени заводски службеници.
- (4) У случају из става (3) овог члана, када то безбједносни разлози захтијевају, помоћ овлашћеним заводским службеницима могу пружити органи Министарства безбједности Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Министарство безбједности), судска полиција или друга полицијска тијела и агенције у Босни и Херцеговини, о чему, на предлог управника завода, налог издаје суд који води кривични поступак.
- (5) У случају када је ријеч о обезбјеђењу затвореника, управник завода упућује предлог за безбједносну помоћ органима и полицијским тијелима из става (4) овог члана, а на основу тог предлога наведени органи и полицијска тијела издају налог о врсти и начину пружања безбједносне помоћи овлашћеним заводским службеницима.

Члан 83

(Право на преглед љекара специјалисте)

Притвореник, односно затвореник има право тражити да га на његов трошак прегледа љекар специјалиста, ако такав преглед није већ одредио љекар завода.

Члан 84

(Пристанак на медицински третман)

- (1) Медицинска интервенција над притвореником или затвореником неће се примјењивати без његовог пристанка, осим у случајевима предвиђеним прописима из области здравства.
- (2) Изузетно од одредбе става (1) овог члана, ако је притвореник или затвореник у таквом менталном стању да не може донијети разумну одлуку, љекар може интервенисати у интересу живота и здравља пацијента.
- (3) Ако је због менталне болести притвореник, односно затвореник пребачен у здравствену установу, како је то предвиђено у чл. 126. и 156, може бити подвргнут обавезном лијечењу у складу с одговарајућим законским прописима.

Члан 85

(Тестирање на заразне болести или психоактивна средства)

(1) У случају основане сумње у постојање заразних болести или узимање опојних дрога или психоактивних средстава, могуће је од притвореника или затвореника узимати узорке крви и мокраће у мјери неопходној за испитивање према правилима медицинске струке, односно користити одговарајући тест.

(2) Смјештај у посебну просторију због сумњи на медицинска стања из става (1) овог члана, као и тестирање на заразне болести или психоактивна средства примјењују се под надзором љекара.

Члан 86

(Употреба средстава за ограничавање кретања из здравствених разлога)

(1) Када је то у интересу здравља притвореника или затвореника, љекар може наредити да се он/она физички ограничи у кретању употребом одјеће или каишева које је за ту сврху одобрило Министарство правде.

(2) Када љекар донесе овакву наредбу, пацијент ће се прегледати, а наредба преиспитати, од стране љекара најмање свака три сата.

(3) Увијек када се донесе оваква наредба, и сваком приликом када се она преиспитује, љекар ће направити извјештај који ће се уврстити у здравствени картон пацијента, као и у евиденцију здравственог центра. Копија сваког извјештаја доставиће се управнику завода.

Члан 87

(Инвалидско осигурање)

У случају несреће на послу или професионалног обољења, притвореници и затвореници имају право на инвалидско осигурање по прописима о инвалидском осигурању. Предлог средстава са описом њихових карактеристика и другим релевантним подацима Министарству подноси управник завода уз претходне консултације с одговарајућом стручном институцијом. Заводи у БиХ ће међусобно координирати ове активности ради уједначавања стандарда.

6. Ограничење у кретању и право на контакте

Члан 88

(Употреба средстава за ограничавање кретања)

(1) Физичка средства за ограничавање кретања могу бити само одјећа, каишеви или лисице које одобри Министарство правде.

(2) Физичка средства за ограничавање кретања могу се користити само као мјера:

1. за спречавање бијега за вријеме спровођења притвореника или затвореника;
2. заштите притвореног или затвореног лица од самоповређивања или насртања на друга лица;
3. спречавања уништења имовине од стране притвореника или затвореника.

(3) Љекар ће бити обавијештен о свакој употреби физичких средстава за ограничавање кретања. Љекар ће редовно прегледати свако лице које је подвргнуто употреби тих средстава, а најмање свака три сата. Ако

љekar сматра да је здравље лица значајно угрожено наредбом о ограничењу кретања, наредиће да се таква наредба укине.

(4) Потребу за континуираним коришћењем средстава за ограничење кретања редовно ће преиспитивати управник завода, а најмање сваког сата. Приликом сваког преиспитивања сачиниће се извјештај. Тај извјештај чуваће се у управниковој евиденцији у заводу, као и у досијеу притвореника, односно затвореника.

(5) Средства за ограничење кретања не могу се употребљавати као казна за притворенике или затворенике.

(6) Рокови из ст. (3) и (4) овог члана не односе се на лица која се спроводе на суђење, на издржавање казне затвора или мјере притвора.

Члан 89

(Смјештај притвореника или затвореника у посебну просторију из здравствених разлога)

(1) Притвореници или затвореници нарушеног физичког и менталног здравља или са инвалидитетом или непокретношћу, односно параплегијом смјештају се у посебну собу или одјељење у склопу здравствене амбуланте или стационара у заводу, гдје су под сталном контролом здравственог особља завода.

(2) О смјештају из става (1) овог члана одлучује заводски љekar.

(3) Притвореника или затвореника из става (1) овог члана свакодневно контролише љekar или други здравствени радник завода, с тим да се ова мјера прекида ако то нареди љekar.

(4) Завод је дужан да обезбиди посебне просторије у складу с општепризнатим медицинским стандардима.

(5) У случају да не постоји могућност адекватног смјештаја и лијечења у заводу лица из става (1) овог члана, поступиће се сходно члану 81. став (3) овог закона.

Члан 90

(Комуникација и притужбе)

(1) Притвореницима и затвореницима омогућиће се да у повјерењу разговарају са инспектором, државним омбудсменом, надлежним државним и регионалним судом, и адвокатом по свом избору, како је то регулисано законом.

(2) Разговор се обавља без присуства службеног особља завода. Притвореницима, односно затвореницима биће дозвољено да пишу писма, и за то ће им се омогућити писма и коверте. Притвореник, односно затвореник предаће своје писмо затворено у коверти. Ниједан службеник не смије отворити писмо.

(3) Изузетно од става (2) овог члана, писмо се може отворити и прегледати у присуству притвореника или затвореника, ако овлашћени службеник има разлога да основано сумња да писмо садржи текст или предмете који имају за циљ да ометају извршење правде у било којем кривичном поступку, буду искоришћени за припрему или чињење кривичног дјела, угрожавање реда и безбједности у заводу или да буде јавно објављено путем медија без претходног одобрења.

(4) Притвореницима и затвореницима мора се омогућити упућивање молби, жалби и других поднесака надлежним органима ради заштите њихових права. Министарство правде донијеће правилник којим се регулише унутрашње разматрање оваквих поднесака.

(5) Молбе и притужбе морају се рјешавати без одгајања.

(6) Изузетно од одредаба правилника о унутрашњим разматрањима свих поднесака који се тичу заводских питања, сви притвореници и затвореници могу упућивати своје молбе и притужбе државном омбудсмену.

Члан 91

(Испитивање представки, молби, жалби и других поднесака притвореника и затвореника)

При испитивању представки, молби, жалби и других поднесака притвореника и затвореника, цијениће се све околности значајне за правилну оцјену њихових навода, а посебно:

а) да ли су поступањем овлашћених заводских службеника или намјештеника повријеђена права предвиђена у Уставу Босне и Херцеговине као и у актима наведеним у Анексу И Устава, закону или другом пропису којим су регулисана права и обавезе затвореника и притвореника,

б) да ли су према тој категорији лица примијењена минимална Европска правила о поступању са затвореницима, притвореницима или малолјетним лицима,

ц) да ли су поштована људска права, да ли је хумано поступано уз очување физичког и менталног здравља ове категорије лица,

д) да ли је примијењен једнак третман и једнаки услови боравка и рада тих лица,

е) да ли се правилно примјењују одредбе о кућном реду, погодностима, годишњем одмору, као и сва друга питања везана за рад, наставу, спортске, културне, информативне и друге сличне околности,

ф) да ли се правилно примјењују и сва друга права која произлазе из закона или подзаконских аката из наведене области или међународних докумената који обавезују или чији је потписник Босна и Херцеговина,

г) управа завода обавезна је да испита поднесене притужбе, представке или предлоге и ако их оцијени основаним, да предузме законом предвиђене мјере, као и да достави одговор подносиоцу о основаности или предузетим мјерама у вези с његовим поднеском у роковима одређеним у складу са законским и подзаконским прописима.

Притвореници и затвореници своје приговоре или жалбе могу доставити инспектору за надзор над радом у заводу, државном омбудсмену, Независној комисији, Министарству правде или другом органу или тијелу овлашћеном за праћење и остваривање људских права лица лишених слободе.

Члан 92

(Административна и логистичка подршка службе завода за благовремено подношење правних средстава или представки притвореника и затвореника)

(1) Завод ће обезбиједити сву потребну административну и логистичку подршку служби завода како би затвореницима и притвореницима било омогућено благовремено подношење правних средстава у судским поступцима, подношење представки које се односе на живот унутар завода, поштовање правила поступања, представки у погледу унапређења унутрашњег живота и рада у заводу, као и других облика комуницирања из члана 90. овог закона.

(2) Управник завода ће најмање једанпут у шест мјесеци извршити анализу утврђених неправилности и предузимати мјере да се оне убудуће отклоне или предложати министру правде доношење додатних прописа или других мјера из надлежности министарства.

(3) Такође, и инспектор из члана 50. овог закона у вршењу надзора над радом завода овлашћен је за поступање из става (2) овог члана, као и на друга поступања у складу са законом.

Члан 93

(Забрана коришћења електронских средстава комуникације)

Ни притвореници ни затвореници у заводу не смију користити мобилне телефоне или било које средство за електронско преношење порука.

Члан 94

(Приступ другим информацијама и контакт са представништвом)

(1) Притвореници и затвореници имају право да се информишу о новостима у свијету путем дневне или периодичне штампе, радија, телевизије и на други погодан начин, о чему брине управник завода.

(2) Притвореницима и затвореницима који су страни држављани омогућиће се да буду информисани о њиховом праву да ступе у контакт с дипломатским или конзуларним представником земље или дипломатског или конзуларног представништва земље која заступа интересе њихове земље или с националним или међународним органом чија је дужност дјеловање у интересу таквих лица.

Члан 95

(Тежа болест или смрт)

(1) У случају теже болести или смрти притвореника или затвореника, управа завода ће о томе одмах обавијестити његову ужу породицу или друго лице које је притвореник односно затвореник раније одредио, осим ако то лице, ако је пунољетно, не захтијева другачије.

(2) Притвореник или затвореник мора бити обавијештен о смрти или тежој болести чланова уже породице.

(3) У случајевима из става (2) овог члана притворенику или затворенику ће се, по могућности, дозволити посјета да види преминулог члана уже породице или да присуствује сахрани.

(4) У случају да се притворенику или затворенику одобри посјета из става (3) овог члана, то се не сматра погодношћу, те се не примјењују критеријуми за одобравање погодности, већ се само процјењује безбједносни ризик.

(5) Посмртни остаци притвореника, односно затвореника предају се његовој породици.

(6) Ако лица из става (1) овог члана не преузму посмртне остатке лица, то лице ће бити сахрањено на мјесном гробљу на трешак завода.

7. Основна права

Члан 96

(Боравак на отвореном)

(1) Свим притвореницима и затвореницима мора се омогућити да проведу на отвореном простору најмање два сата дневно.

(2) Свим притвореницима и затвореницима који раде и бораве у затвореним просторијама мора се омогућити да проведу на отвореном простору најмање три сата дневно.

Члан 97

(Најнужније потребе)

Притвореницима и затвореницима који не раде као и онима којима завод није омогућио да раде, а немају сопствених средстава, обезбиједиће се подмиривање најнужнијих потреба давањем потребних ствари (за одржавање личне хигијене, дописивање и сл.).

Члан 98

(Библиотека)

(1) Сваки завод треба да има библиотеку која је на располагању свим категоријама притвореника и затвореника.

(2) У библиотеци треба да буде обезбијеђен широк асортиман књига за разоноду као и научна литература, коју, у складу с могућностима завода, треба стално допуњавати.

(3) Притвореницима и затвореницима треба омогућити да користе своје књиге за читање.

(4) Ако је могуће, библиотеку треба организовати у сарадњи са локалном библиотеком.

Члан 99

(Слободне активности)

(1) У оквиру слободног времена, у заводу се организују слободне активности (физичка култура и разни облици културно-просвјетног рада), као допунски облик општег и стручног образовања ради стицања позитивних навика за рационално коришћење слободног времена после пуштања на слободу.

(2) С циљем остваривања активности из става (1) овог члана, притвореници и затвореници могу оснивати спортске, драмске, литерарне, музичке и друге секције и одржавати приредбе и такмичења.

8. Рад

Члан 100

(Врсте послова)

Притвореницима и затвореницима способним за рад, у складу са могућностима завода, омогућиће се радно ангажовање у радионицама завода, економијама и другим сличним облицима рада као и на радилиштима изван круга завода.

Члан 101

(Организација рада)

Организација рада и методе рада притвореника и затвореника треба да одговарају савременим радним стандардима и техникама, као и модерним системима руковођења производним процесима.

Члан 102

(Финансијски резултати рада)

(1) Производни и финансијски ефекти добијени као резултат радног ангажовања затвореника служе првенствено за подмирење сопствених потреба завода које се односе на издржавање притвореника и затвореника.

(2) О финансијским резултатима радног ангажовања притвореника и затвореника завод је дужан водити посебну рачуноводствену евиденцију у складу са прописима о рачуноводству.

(3) Приходи остварени по основу радног ангажовања затвореника у заводу нису приходи буџета Босне и Херцеговине. Ови приходи евидентирају се у складу с одговарајућим књиговодствено-рачуноводственим прописима и користе се у складу са финансијским планом завода.

Члан 103

(Радно вријеме)

Радно вријеме притвореника и затвореника одређује се по прописима о радним односима који се односе на раднике у предузећима.

Члан 104

(Заштита на раду)

Мјере заштите на раду притвореника и затвореника треба да одговарају заштити на раду у предузећима у којима се обављају слични послови.

Члан 105

(Осигурање на раду)

Притвореници и затвореници имају право на осигурање од несреће на послу и професионалног обољења под истим условима као и радници у предузећима.

Члан 106

(Накнада за рад)

(1) Притвореници и затвореници имају право на накнаду за свој рад.

(2) Висина накнаде за рад зависи од врсте посла, количине и квалитета рада, дужине радног времена као и доприноса остваривању продуктивности и економичности пословања.

(3) Накнада за рад износи од једне четвртине до једне половине просјечне плате на сличним пословима, остварене у посљедња три мјесеца у привреди Босне и Херцеговине.

(4) Накнада за продужени рад, рад ноћу и рад под отежаним условима обрачунава се у складу с прописима о радним односима или на основу уговора, ако је то повољније за притвореника, односно затвореника.

(5) Притвореници и затвореници који похађају практичну наставу имају право на 70% просјечне накнаде из става (3) овог члана.

Члан 107

(Правилник о накнадама за рад)

Министар правде доноси правилник о накнадама за рад притвореника и затвореника.

Члан 108

(Накнада за вријеме болести)

Затворенику који оболи на раду или у вези с радом у заводу припада накнада за вријеме спријечености за рад по прописима о здравственом осигурању, осим у случају намјерног самоповређивања.

Члан 109

(Располагање средствима)

Притвореници, односно затвореници слободно располагају средствима која приме као накнаду за свој рад.

Члан 110

(Права на корист од проналазака)

За проналаске и техничка унапређења остварена током притвора или издржавања казне затвора, притвореницима, односно затвореницима припадају права сходно општим прописима.

Члан 111

(Признавање квалификација)

Кад се по прописима о раду и само вријеме проведено на раду у одређеној врсти посла признаје као основ за стицање квалификације, признаће се за ту квалификацију и вријеме проведено на истој врсти посла у заводу.

9. Дисциплинске процедуре

Члан 112

(Дисциплински прекршаји)

(1) Притвореници и затвореници одговарају за понашања која су супротна закону, кућном реду и наређењима службених лица завода.

(2) Понашања из става (1) овог члана представљају дисциплински прекршај.

(3) Дисциплински прекршаји су:

1. физички напад, свађа или вријеђање других;

2. израда, коришћење, уношење, чување, примање или кријумчарење у завод ма каквих предмета или материја које су било изричито забрањене кућним редом или се могу користити у сљедеће сврхе:

а. за пријетњу или напад на друге,

б. за помоћ при бијегу,

ц. као опојно средство;

3. бјекство или недолазак у завод по протеку дозвољеног времена отпуста ван завода,

4. кршење правила о раду, хигијени, противпожарној заштити као и о спречавању посљедица природних непогода;

5. намјерно наношење штете имовини завода или других лица;
6. недолично понашање пред другима,
7. непоштовање било којег правила кућног реда или законитих наређења службеника завода, ометање службеника завода у обављању посла или опирање било којој радњи овлашћеног заводског службеника;
8. узимање талаца;
9. учешће у побуни;
10. узимање од других лица накнаде у новцу или натури, тзв. "рекетирање";
11. израда било каквих предмета и обављање приватних послова за себе или другог без налога службеног лица;
12. боравак на недозвољеном мјесту, унутар или изван завода;
13. пружање активног или пасивног отпора службеним лицима;
14. непоштовање или кршење прописа о коришћењу ванзаводских погодности, односно донесених или издатих мјера надзора, забране или ограничења;
15. планирање, организовање, покушај или пријетња радњама наведеним у тач. од 1. до 11. овог става;
16. помагање или подстицање других на било коју од радњи наведених у тач. од 1. до 12. овог става.

Члан 113

(Покретање дисциплинског поступка)

- (1) Поступак за утврђивање дисциплинске одговорности притвореника или затвореника могу покренути васпитач, управник завода или руководиоци организационих јединица завода.
- (2) Притвореници, односно затвореници не могу бити групно кажњени за учињени дисциплински прекршај, нити могу бити кажњени два пута за исту радњу.

Члан 114

(Дисциплинске санкције)

- (1) За дисциплинске прекршаје могу се изрећи слjedeће казне:
  1. укор,
  2. опомена,
  3. укидање погодности,
  4. забрана располагања новчаним средствима,
  5. упућивање у самицу до десет дана.

(2) Временски период укидања погодности зависиће од озбиљности прекршаја, али не може бити дужи од мјесец дана.

Члан 115

(Дисциплинска одговорност и жалбе)

- (1) Дисциплински поступак и изрицање дисциплинских казни врши комисија коју именује управник завода.
- (2) Против одлука комисије може се уложити жалба управнику завода у року од три дана од дана пријема рјешења.
- (3) У поступку утврђивања одговорности притворенику, односно затворенику се мора омогућити да изнесе своју одбрану.
- (4) При изрицању дисциплинске казне из члана 114. став (2) овог закона може се условно одгодити извршење дисциплинске казне за вријеме до шест мјесеци.
- (5) Условно одгађање извршења дисциплинске казне опозваће се ако притвореник или затвореник у року за који је одгођено извршење буде поново дисциплински кажњен.
- (6) Рјешење управника завода донесено по жалби је коначно и против њега се не може водити управни спор.

Члан 116

(Права притвореника и затвореника упућених у самицу)

- (1) За вријеме трајања извршења дисциплинске санкције упућивања у самицу, притворенику, односно затворенику морају бити обезбијеђени неопходни хигијенски и здравствени услови, као и боравак на отвореном у трајању од два сата дневно.
- (2) За вријеме боравка у самици, стање притвореника или затвореника сваки дан контролише љекар завода.
- (3) Правилник о условима и начину издржавања дисциплинске санкције упућивања у самицу доноси министар правде.

10. Посебна овлашћења управника

Члан 117

(Накнада штете)

- (1) Управник завода може донијети рјешење да се од накнаде за рад притвореника, односно затвореника, као и новца који им је одузет приликом доласка у завод или им је послан, наплати штета коју је притвореник или затвореник намјерно или грубом непажњом проузроковао за вријеме притвора или издржавања казне затвора, као и трошкови спровођења лица до којих је дошло услед његовог бјекства и другим случајевима спровођења кад их по овом закону сноси притвореник, односно затвореник.
- (2) Против рјешења управника завода о висини и наплати штете притвореник или затвореник може у року од 15 дана од дана уручења рјешења изјавити жалбу министру правде.
- (3) Против рјешења из става (2) овог члана може се водити управни спор.
- (4) Ако штета премашује вриједност од 300 КМ, а притвореник или затвореник не пристаје да је плати, завод може накнаду штете остварити тужбом код надлежног суда.

Члан 118

(Ново кривично дјело)

Ако притвореник или затвореник за вријеме притвора или издржавања казне затвора учини ново кривично дјело, завод је дужан да поднесе кривичну пријаву надлежном тужилаштву.

Члан 119

(Административна мјера - усамљење)

(1) Према притворенику или затворенику који због својих поступака представља озбиљну опасност за систем извршења притвора и казне затвора, може се одредити мјера усамљења у непрекидном трајању до 30 дана. У посебним случајевима ова мјера може бити продужена по одобрењу министра правде. Ниједно продужење ове мјере одобрено од министра правде неће бити дуже од 30 дана.

(2) Притвореник, односно затвореник ће се за вријеме трајања мјере усамљења држати одвојено од осталих лица.

(3) Извршење мјере усамљења прекинуће се, како је то наведено у члану 88. (3), ако љекар тако нареди.

(4) Мјера усамљења може се укинути и прије истека времена за које је одређена ако се у току њеног извршења утврди да су престали разлози због којих је одређена.

(5) За вријеме издржавања мјере усамљења, стање притвореника или затвореника сваки дан контролише љекар завода.

(6) Рјешење у случају из става (1) овог члана доноси управник завода, а рјешење из става (3) овог члана љекар одговарајуће специјалности.

(7) Против рјешења из става (1) овог члана притвореник или затвореник има право жалбе министру правде у року од три дана од дана пријема рјешења, с тим да жалба не одгађа извршење.

(8) Рјешење из става (7) овог члана донесено по жалби је коначно и против њега се не може водити управни спор.

(9) Правилник о условима и начину издржавања казне упућивања у самицу и мјере усамљења доноси министар правде.

11. Кућни ред

Члан 120

(Садржај и доступност Правилника о кућном реду)

(1) Кућним редом ближе се уређује организација и начин живота притвореника и затвореника, а нарочито: пријем и распоређивање, упознавање с кућним редом и другим прописима, смјештај, исхрана и одијевање, начин коришћења здравствене заштите и спровођење хигијенских мјера, начин и услови задовољавања вјерских потреба, дописивање, пријем посјета и пошилјака, врста и количина прехранбених артикала које могу примати, услови и начин располагања новцем од накнада за рад, награда и новчаних пошилјака, начин коришћења непрекидног одмора, одржавања реда и дисциплине, систем дисциплинских прекршаја и санкција, услови и начин извршења изречених дисциплинских казни, мјера усамљења, врсте заводских погодности, услови и начин коришћења свих погодности, начин организовања културно-просвјетног, забавног и спортског живота, слободне активности, боравка на отвореном, организација и начин рада притвореничке, односно затвореничке самоуправе, начин отпуштања и помоћ приликом отпуштања са издржавања казне затвора као и друга питања која могу бити значајна за услове и начин извршења притвора и издржавања казне затвора.

(2) Правилник о кућном реду доноси министар правде.

(3) Правилник о кућном реду биће објављен и доступан сваком притворенику и затворенику.

IV - ОДРЕДБЕ О ИЗВРШЕЊУ ПРИТВОРА

Члан 121

(Завод или одјељења завода за притвор)

(1) Мјера притвора одређена рјешењем Кривичног одјељења Суда извршава се у посебном притворском одјељењу завода или у посебном заводу за мјеру притвора.

(2) Притворска одјељења су затвореног типа.

Члан 122

(Поступање са притвореницима)

(1) У поступању са притвореним лицима примјењују се одговарајуће одредбе Закона о кривичном поступку, као и одредбе овог закона.

(2) На захтјев тужиоца и ако је то у интересу правде, Суд може наредити да се ограниче одређена права притвореника.

Члан 123

(Потврда о пријему)

Завод издаје писмену потврду о пријему притвореног лица у коју се уноси дан и сат пријема притвореног лица, име лица које је довело притворено лице и име лица које га је примило.

Члан 124

(Привремено извођење из завода)

Притворено лице може се привремено изводити из завода само по налогу Кривичног одјељења Суда.

Члан 125

(Премјештај притвореника)

(1) Ако је у интересу вођења кривичног поступка или ако то захтијевају безбједносни разлози, притвореник се може премјестити из једног у други завод или на лијечење из једне здравствене установе у другу здравствену установу, било којег од ентитета.

(2) Рјешење о премјештају притвореника из става (1) овог члана доноси Суд или други суд у Босни и Херцеговини кад је на њега Суд пренио вођење поступка.

(3) Против рјешења из става (2) овог члана притвореник може изјавити жалбу вијећу суда у року од три дана од дана пријема рјешења.

(4) Жалба на рјешење не одгађа извршење рјешења.

(5) Рјешење вијећа суда је коначно.

(6) Приликом премјештања из једне у другу установу, лице из става (1) овог члана мора бити што мање изложено јавности и заштићено одговарајућим мјерама од увреда, знатижеље и публицитета у било којем облику.

Члан 126

(Смјештај у здравствену установу због психичких сметњи)

(1) Притвореник који за вријеме издржавања мјере притвора душевно оболи или показује тешке психичке сметње биће смјештен у здравствену установу.

(2) О смјештају у смислу става (1) овог члана одлучује Суд, на предлог управника завода, а на основу образложеног мишљења два љекара, од којих је један психијатар.

(3) Притвореник остаје у здравственој установи док не престану разлози за смјештај, а најдуже до истека времена притвора, осим ако је у складу с одредбама одговарајућег закона донесено неко друго рјешење.

Члан 127

(Отпуштање из притвора)

Отпуштање притвореног лица из завода врши се на основу рјешења о укидању притвора или истеком времена за које је притвор одређен.

Члан 128

(Обавјештење о смрти притвореника)

У случају смрти притвореног лица, о томе ће без одгађања бити обавијештена ужа породица, ако је има, Кривично одјељење Суда и Министарство правде.

Члан 129

(Надзор над извршењем мјере притвора)

Надзор над извршењем мјере притвора спроводи Министарство правде.

V - ОДРЕДБЕ О ИЗВРШЕЊУ КАЗНЕ ЗАТВОРА

1. Опште одредбе

Члан 130

(Циљ казне затвора)

Циљ извршења казне затвора је да се казне починиоци кривичних дјела како је то одредио Суд, те да се затвореницима омогући да током издржавања казне, кроз систем савремених васпитних мјера, усвоје друштвено прихватљиве вриједности с циљем лакшег укључивања у услове живота на слободи и да се понашају у складу са законом и испуњавају дужности грађанина.

Члан 131

(Индивидуализовани третман)

(1) Са затвореницима треба поступати на начин који у највећој мјери одговара њиховим личним потребама и који је прилагођен постигнутом успјеху у третману.

(2) Ради постизања успјешног третмана обавља се процјена и класификација затвореника.

Члан 132

(Учешће у третману)

(1) Код затвореника треба развијати осјећај личне одговорности за сопствене поступке и подстицати их да у свом третману и сами учествују.

(2) Током извршења казне затвора затвореници ће учествовати у васпитним, културним, спортским и другим дјелатностима.

(3) Како би се затвореници подстакли на учеће у третману и развијање осјећаја личне одговорности, они могу формирати самоуправни тјела.

Члан 133

(Рад затвореника)

(1) Затвореницима ће се омогућити рад у складу с њиховим психофизичким способностима, стручној спреми и могућностима завода.

(2) Рад затвореника треба да буде користан и да што више одговара савременом начину обављања рада исте врсте на слободи.

(3) Циљ рада је да затвореници стекну, односно одрже и повећају своје радне способности, радне навике и стручно знање ради што лакшег укључивања у користан живот на слободи.

(4) Средства која затвореници остваре својим радом у заводу користе се за њихове личне потребе у вријеме боравка у заводу, за плаћање законског издржавања на њихов рачун њихових других обавеза у складу са законом и на закону заснованим одлукама судова и других надлежних органа.

(5) Постизање економске користи од рада затвореника не смије ићи на штету остварења циља тог рада.

Члан 134

(Настава)

(1) За затворенике за које је то потребно, организује се настава за опште и стручно образовање и оспособљавање.

(2) С циљем постизања општег образовања и третмана затвореника током извршења казне затвора, организују се разни облици школовања, курсева, слободних активности, културно-просвјетног рада и физичке културе и омогућава читање књига и дневне штампе, праћење телевизијског програма, посјете културним и спортским манифестацијама када то безбједносни разлози допуштају, као и коришћење других средстава информисања.

Члан 135

(Општа одредба о условном отпусту)

Ради подстицања сопствених напора затвореника за укључивање у редован живот на слободи, затвореници за које се основано може очекивати да ће се на слободи добро владати и да неће вршити кривична дјела могу се пустити на условни отпуст, у складу с кривичним законом, или овим законом уз могућност обавезног условног отпуста и одређивања мјера надзора, забране или ограничења и јављање надлежном органу социјалне заштите или другом правном лицу или организацији који пружају помоћ или друге облике збрињавања лица отпуштених са издржавања казне затвора као и друге радње у складу с важећим прописима.

Члан 136

(Помоћ након отпуста)

(1) Затвореницима отпуштеним са издржавања казне затвора надлежни органи, установе и друга правна лица пружаће потребну помоћ за њихово лакше и брже укључивање у редован живот на слободи.

(2) Помоћ из става (1) подразумијева али и не ограничава на изналажење привременог смјештаја и обезбјеђење исхране, неопходно лијечење, изналажење нове средине у којој ће осуђено лице живјети, помоћ у сређивању породичних прилика, у проналажењу запослења и завршетак започетог стручног оспособљавања и давање новчане помоћи за подмиривање најнужнијих потреба.

2. Упућивање на издржавање казне затвора

Члан 137

(Заводи и институције за издржавање казне затвора)

(1) Затвореници ће служити своју казну у Заводу за извршење кривичних санкција Босне и Херцеговине или у другим институцијама које су утврђене као најпогодније за остваривање циљева казне затвора.

(2) Друге институције из става (1) овог члана су институције из члана 257. овог закона, односно институције које одреди Министарство правде Босне и Херцеговине.

Члан 138

(Одузимање путне исправе)

(1) С циљем обезбјеђења извршења казне затвора, предсједник Кривичног одјељења Суда упућује осуђено лице, а уколико оцијени да би то лице одласком у иностранство могло осујетити извршење казне, тражиће од надлежног органа да му одузме исправе које се могу користити за прелазак државне границе до извршења казне.

(2) О одузимању и задржавању исправа којом се дозвољава лицу прелазак државне границе издаје се потврда.

Члан 139

(Извршење рјешења о упућивању)

(1) Кривично одјељење Суда позива осуђено лице које се налази на слободи и саопштава му дан када треба да се јави ради издржавања казне затвора.

(2) Дан јављања у завод одређује се тако да осуђеном лицу остане најмање осам, а највише 15 дана до дана јављања на издржавање казне затвора.

(3) При саопштењу осуђеном лицу се предаје упутни акт, као и возна карта ако за одлазак треба користити превозна средства јавног саобраћаја.

(4) Кривично одјељење Суда дужно је да приликом упућивања осуђеног лица на издржавање казне затвора истовремено или најкасније у року од три дана о томе обавијести завод.

(5) Уз упутни акт обавезно се доставља препис пресуде и извод из казнене евиденције.

(6) За лица која се упућују на издржавање казне прије правоснажности пресуде, Кривично одјељење Суда дужно је уз рјешење о упућивању на издржавање казне затвора заводу доставити и препис неправоснажне пресуде.

(7) Завод је дужан да што је прије могуће, али најкасније истог дана, обавијести Кривично одјељење Суда о ступању осуђеног лица на издржавање казне затвора.

(8) Ако се осуђено лице, које је на слободи, не јави одређеног дана ради издржавања казне затвора, завод ће о томе обавијестити Кривично одјељење Суда што је прије могуће, али најкасније истог дана.

(9) Ако се уредно упућено осуђено лице не јави у завод у одређеном року, Суд ће издати наредбу судској полицији да се то лице принудно спроведе.

(10) За осуђена лица која се крију или се налазе у бјекству, Кривично одјељење Суда доноси наредбу за издавање потјернице коју доставља надлежном органу за унутрашње послове.

(11) Када осуђено лице буде ухваћено, спроводи се у завод.

(12) Трошкове спровођења у случају из ст. (9) и (10) овог члана сноси осуђено лице.

Члан 140

(Смјештај, дјелотворно право на помоћ преводиоца, погодности и здравствено информисање затвореника страних држављана)

(1) Приликом упућивања затвореника страног држављанина у одређени завод, осим општих критеријума из закона или других прописа с циљем ублажавања затворениковог осјећаја изолованости и адекватног третмана, треба настојати да се његово упућивање изврши у складу са његовим специфичним потребама и, ако је то изводљиво, уз могућност комуникације са другим страним затвореницима истог држављанства, језика, вјере или културе, што се омогућава пенолошком средствима као што су рад, култура, забава, заједничке вјџбе као и други облици слободних активности или културно-просвјетног рада, уколико то није у супротности са разлозима безбједности, ефикасније реализације третмана или другим оправданим разлозима у складу са законом.

(2) Заводска управа је дужна да страним држављанима омогући дјелотворно право на помоћ преводиоца када треба да учествују у поступку који их се тиче, нарочито укључујући дисциплинске поступке, поступке по молби за условни отпуст, молби за помиловање, захтјеву за трансфер за даље издржавање казне затвора у земљи поријекла, као и другим поступцима када се одлучује о њиховим правима или рјешавању молби, жалби и других поднесака поднесених ради заштите њихових права, с тим да се у погледу пружања правне помоћи, у давању преводилачких или услуга тумача може обратити конзуларном представнику његове државе или представнику државе која штити интересе државе затвореника страног држављанина.

(3) У случају одлучивања о одређеним излазима затворенику страном држављанину ван круга завода, сваки ризик од могућности бјекства таквог затвореника процјењује се појединачно, и у случају одобравања, тражени излаз се може користити само уз издате мјере обавезног надзора.

(4) Заводске медицинске службе морају обезбиједити да се информације о преносивим болестима, посебно хепатитису, ХИВ-у, АИДС-у, ТБЦ-у и слично, редовно на различитим језицима достављају страним затвореницима, а уколико болују од наведених болести, добиће здравствену заштиту и све друге облике медицинске његе, савјетовања или информисања као и други затвореници.

Члан 141

(Замјена казне затвора)

(1) Казна затвора до једне године која је изречена осуђеном лицу може се, на његов захтјев, замијенити новчаном казном, која се плаћа у једнократном износу у року до 30 дана под условима одређеним Кривичним законом.

(2) Осуђеном лицу којем је казна затвора до једне године замијењена новчаном казном и која је плаћена у једнократном износу у року од 30 дана од дана правоснажности наведене судске одлуке суд ће издати потврду о извршеној казни и о томе обавијестити орган унутрашњих послова надлежан за вођење казнене евиденције.

(3) Ако се новчана казна не плати у року из става (1) овог члана, суд ће донијети одлуку о извршењу казне затвора. Ако се новчана казна плати само дјелимично, извршиће се казна затвора сразмјерно износу који није плаћен.

Члан 142

(Почетак и рачунање казне затвора)

(1) Почетак извршења казне затвора рачуна се од дана када се осуђено лице само јави ради издржавања казне затвора, односно од дана када буде спроведено у завод.

(2) Вријеме проведено незаконито на слободи не рачуна се у издржавање казне.

Члан 143

(Правилник о упућивању на казну затвора)

Министар правде доноси Правилник о критеријумима за упућивање осуђених лица на издржавање казне затвора.

Члан 144

(Надзор Министарства правде над радом судске управе)

Инспекцијски надзор над радом судске управе у вршењу послова упућивања осуђених лица на издржавање казне затвора врши Министарство правде.

3. Одгађање извршења казне

Члан 145

(Околности под којима је одгађање могуће)

(1) Осуђеном лицу које се налази на слободи може се, на његову молбу или с његовим пристанком, на молбу чланова уже породице или на предлог надлежног општинског органа социјалне заштите, одгодити извршење казне затвора ако:

1. је обољело од теже акутне болести;

2. се десио смртни случај или тешка болест у ужој породици осуђеног лица;

3. је одгађање потребно ради извршења или довршења изузетно неодгодивих пољских или сезонских радова или радова изазваних елементарним непогодама или другим удесом, а породица осуђеног лица нема других

чланова породице способних за рад, нити се због слабог имовног стања или из других оправданих разлога може ангажовати друго лице за обављање ових послова;

4. је осуђено лице обавезно да изврши одређени посао који је већ започело, а у случају неизвршења посла настала би неотклоњива или знатнија штета за њега или чланове његове уже породице, односно за лице, односно организацију према којој је у обавези;

5. је одгађање осуђеном лицу потребно због завршетка школовања или полагања испита за који се припремало;

6. је заједно са осуђеним лицем осуђен и његов брачни друг или други чланови заједничког домаћинства или ако се они већ налазе на издржавању казне затвора, а истовременим издржавањем казне свих тих лица било би угрожено издржавање малолјетних, болесних или старих чланова домаћинства;

7. је осуђено лице жена која доји дијете млађе од годину дана или која је трудна;

8. је осуђено лице једини хранилац породице, а ступањем на издржавање казне затвора било би угрожено издржавање породичног домаћинства;

9. је поднесена молба за помиловање.

(2) Извршење казне у случају из става (1) тачка 1. овог члана може се одгодити за вријеме док болест траје, у случајевима из тач. 2, 3, и 4. најдуже три мјесеца, у случајевима из тач. 5, 6. и 8. најдуже шест мјесеци, а у случајевима из тачке 7. до навршене једне године живота дјетета.

(3) У случају из става (1) тачка 1. овог члана, осуђено лице дужно је да свака три мјесеца Кривичном одјељењу Суда подноси доказ о свом здравственом стању.

Члан 146

(Молба за одгађање)

(1) Молба за одгађање извршења казне затвора подноси се у року од три дана од дана урученог упутног акта из става (3) члана 139. овог закона.

(2) Ако је разлог за одгађање извршења казне затвора из става (1) тачка 1. члана 145. овог закона настао након тог рока, молба се може поднијети до дана када осуђено лице треба да се јави ради издржавања казне.

(3) У молби се морају навести разлози и докази о чињеницама које оправдавају одгађање.

(4) Доказе о чињеницама из тач. 1, 2, 5, 6. и 7. става (1) члана 145. овог закона издаје надлежни орган, а из тач. 3, 4. и 8. мјесна заједница према пребивалишту осуђеног лица.

(5) О молби за одгађање извршења казне затвора одлучује Кривично одјељење Суда које је дужно донијети рјешење у року од пет дана од дана пријема молбе.

(6) Прије доношења рјешења Кривично одјељење Суда може обавити потребне провјере ради утврђивања чињеница наведених у молби.

(7) Молбу која није поднесена у року и молбу у којој нису наведени разлози, докази и чињенице, Кривично одјељење Суда ће рјешењем одбацити.

(8) Извршење казне неће се одгодити ако би због одгађања наступила застарјелост извршења казне.

(9) Укупно одгађање извршења казне по свим основима може трајати најдуже 12 мјесеци, осим у случају из тачке 7. става (1) члана 145. овог закона.

(10) До доношења рјешења о молби одгађа се почетак извршења казне затвора.

Члан 147

(Жалба)

(1) Против рјешења којим се одбија или одбацује молба за одгађање извршења казне затвора осуђено лице има право жалбе у року од три дана од дана пријема рјешења предсједнику Суда.

(2) Жалба одгађа извршење казне.

(3) Предсједник Суда дужан је донијети рјешење по жалби из става (1) овог члана у року од три дана од дана пријема жалбе, а у року од пет дана од дана донесеног рјешења дужан је доставити га Кривичном одјељењу Суда.

(4) Против рјешења предсједника Суда не може се покренути управни спор.

(5) О одгађању извршења казне затвора Суд ће обавезно обавијестити завод.

Члан 148

(Војни рок)

(1) Лице позвано на одслужење војног рока које је осуђено на казну затвора упућује се на издржавање казне затвора прије служења војног рока.

(2) Лицу које је у току одслужења војног рока позвано на издржавање казне затвора одгађа се извршење казне затвора до завршетка војног рока уколико у том року не би наступила застарјелост извршења казне.

Члан 149

(Одгађање извршења на захтјев тужиоца)

(1) Кад тужилац на основу законског овлашћења затражи одгађање извршења казне затвора, Кривично одјељење Суда неће позивати осуђено лице ради извршења казне, а ако га је већ позвало, али још није прошао рок јављања у завод, донијеће рјешење о одгађању извршења казне затвора.

(2) Одгађање извршења казне затвора у случају из става (1) овог члана, траје док тужилац не обавијести Суд да се може почети са извршењем казне затвора, односно док не буде донесена одлука о правном средству тужиоца.

4. Пријем у завод

Члан 150

(Смјештај у пријемно одјељење)

(1) Осуђено лице прима се у завод на основу упутног акта Суда.

(2) Приликом пријема у завод, утврдиће се идентитет осуђеног лица, након чега се оно смјешта у пријемно одјељење.

(3) Лице осуђено на казну затвора до једне године задржаће се у пријемном одјељењу до 15 дана, а лица осуђена преко једне године затвора најдуже 30 дана.

Члан 151

(Процес евидентирања)

- (1) У пријемном одјељењу име осуђеног лица уписује се у матичну књигу, за њега се формира досије и утврђује здравствено стање.
- (2) Лице осуђено на казну затвора преко шест мјесеци фотографисаће се.
- (3) За вријеме боравка у пријемном одјељењу утврђује се предлог третмана затвореника.
- (4) Упутство о матичним књигама, досијеу и начину одређивања третмана затвореника доноси министар правде.

Члан 152

(Рекласификација и годишњи преглед)

У току извршења казне затвора вршиће се рекласификација затвореника, зависно од постигнутог успјеха у третману. Најмање једном годишње направиће се преглед напретка затвореника.

Члан 153

(Обавјештење о датуму ступања и отпуштања)

О датуму ступања и о датуму отпуштања са издржавања казне затвора завод ће одмах обавијестити надлежни орган за унутрашње послове на чијем подручју се затвореник води у евиденцији пребивалишта, односно боравишта, као и надлежни орган код којег се то лице води у војној евиденцији.

Члан 154

(Обавјештење о датуму ступања и отпуштања страног држављанина или лица без држављанства)

- (1) О датуму ступања на издржавање казне затвора страног држављанина или лица без држављанства, завод ће одмах обавијестити Службу за послове са странцима Министарства безбједности, затим о бјекству или нестанку лица које се налази на издржавању казне затвора, одобреном излазу ван круга завода, почињењу кривичног дјела или изреченим дисциплинским санкцијама, премјештају затвореника у други завод или здравствену установу на лијечење као и одобравању условног отпуста, односно добијања помиловања.
- (2) О датуму отпуштања са издржавања казне затвора лица из става (1) овог члана завод ће надлежну службу обавијестити у року од 30 дана прије истека казне затвора.
- (3) Обавјештења из става (1) овог члана завод ће достављати и у случајевима одређивања или укидања притвора.
- (4) На захтјев Службе за послове са странцима, завод може дати и друге податке или информације које су од значаја за рад и функционисање наведене службе у складу са законом или другим посебним прописом.

Члан 155

(Обавјештења безбједносних агенција или служби упућена заводу)

- (1) Министарство безбједности, односно одговарајуће безбједносне агенције или службе на државном нивоу или полицијске службе ентитета, односно Брчко Дистрикта БиХ, дужне су да одмах по сазнању обавијесте заводе у Босни и Херцеговини о лицу којем је одузето држављанство Босне и Херцеговине или које је

проглашено опасним по националну безбједност а које је на издржавању казне затвора или друге мјере изречене у складу са законом.

(2) О лицу из става (1) овог члана осим завода обавијестиће се и суд уколико такво лице извршава мјеру притвора или ако је осуђено правоснажном судском одлуком и борави на слободи у току поступка упућивања на издржавање казне затвора у складу са чланом 139. овог закона.

5. Управљање казнама сваког од затвореника

а. Посебне одредбе

Члан 156

(Смјештај у здравствену установу због психичких сметњи)

(1) Затвореник који за вријеме издржавања казне затвора душевно оболи или показује тешке психичке сметње биће смјештен у здравствену установу.

(2) О смјештају у смислу става (1) овог члана одлучује министар правде, на предлог управника завода, а на основу образложеног мишљења стручног тима љекара који именује министар.

(3) Осуђено лице остаје у здравственој установи док не престану разлози за смјештај, а најдуже до истека казне затвора, осим ако је у складу с одредбама одговарајућег закона донесено неко друго рјешење.

Члан 157

(Вријеме проведено у здравственој установи)

Вријеме које осуђено лице проведе у здравственој установи ван завода, како је то предвиђено у члану 81. став (3) и члану 156. став (1) урачунава се у извршење казне затвора.

б. Рад и накнада за рад

Члан 158

(Одређивање врсте посла)

(1) Затвореницима се одређује врста посла у складу са потребама њиховог третмана, њиховим психофизичким способностима, склоностима, личним особинама и стеченим стручним способностима, према могућностима које постоје у заводу и према потребама одржавања дисциплине.

(2) Приликом одређивања врсте посла водиће се рачуна и о жељи затвореника да раде одређени посао.

Члан 159

(Наставак радног односа са пријашњим послодавцем)

(1) Затвореник који на издржавању казне затвора треба да проведе до три мјесеца, а који је у радном односу, може за вријеме издржавања казне затвора наставити рад у предузећу у којем је до тада радио, ако се затвореник и предузеће с тим сагласи и ако је то изводљиво с обзиром на удаљеност предузећа.

(2) Међусобна права и обавезе у случају из става (1) овог члана регулисаће се уговором који закључују министар правде и овлашћено лице предузећа.

(3) Под предузећем, у смислу овог члана, подразумејева се свако правно лице (предузеће, установа, радња и сл.) код којег је осуђено лице засновало радни однос.

Члан 160

(Одмор од рада)

Затвореници имају право на дневни одмор, најмање један дан одмора у седмици, те довољно времена за образовање и друге активности у складу с њиховим програмом третмана.

Члан 161

(Накнада као предмет извршења одлуке суда)

Изузетно од одредаба из члана 106. овог закона, предмет извршења може бити половина износа накнаде за рад на основу извршне одлуке надлежног суда по којој је затвореник обавезан давати издржавање дјеци, брачном другу, односно родитељима, надокнадити штету проузроковану кривичним дјелом или подмирити друге обавезе.

Члан 162

(Годишњи одмор)

(1) Затвореници који су на непрекидном раду провели 11 мјесеци, укључујући и вријеме проведено на лијечењу због повреде на раду или професионалног обољења до којег је дошло радом у заводу, имају право на непрекидан одмор од најмање 18, а највише 30 радних дана у току једне године.

(2) Затвореници који су осуђени на казну затвора до једне године и који су на раду провели непрекидно шест мјесеци, имају право на одмор у трајању од једног дана за сваких навршених мјесец дана рада.

(3) Накнада за одмор затвореника утврђује се по прописима о радним односима.

(4) Дужина и начин коришћења одмора у смислу ст. (1) и (2) овог члана прописују се правилником о кућном реду.

ц. образовање

Члан 163

(Организовање наставе)

(1) За малољетне затворенике и млађа пунољетна лица која немају завршену основну школу, завод је обавезан организовати наставу с циљем стицања основног образовања и наставу за стручно образовање и оспособљавање, у складу с прописима о основном и средњем образовању.

(2) Настава из става (1) овог члана организује се и за остале затворенике за које је то корисно и потребно.

(3) Ако се покаже погоднијим, завод може организовати наставу из става (1) овог члана у сарадњи с мјесним школама, о чему се закључује посебан уговор.

(4) Затвореници могу бити дописни ванредни ђаци и студенти школа и курсева ван завода, ако то разлози дозвољавају и ако се програмом третмана оцијени да је то потребно и корисно за остварење циља извршења казне.

(5) Затвореници који заврше одређену школу или стекну квалификацију у заводу добијају свједочанство. Из свједочанства се не смије видјети да је опште или друго образовање стечено у заводу.

Члан 164

(Прописи о образовању)

На рад школа које се оснивају у заводу примјењују се прописи о основном и средњем образовању ентитета, односно кантона на чијем се подручју налази завод.

д. Комуникација и погодности

Члан 165

(Писма и телефон)

(1) Затвореници имају право одржавати контакте са члановима своје породице и лицима или представницима организација која могу помоћи у њиховом третману, путем писама и телефона без ограничења.

(2) Изузетно, када то захтијевају разлози, завод може вршити контролу писама и телефонских разговора, о чему се обавјештава затвореник.

Члан 166

(Посјете)

(1) Затвореници имају право примати посјете чланова уже породице, а по одобрењу управника завода, могу их посјећивати и друга лица, у складу са правилником о кућном реду.

(2) Ако је затвореник страни држављанин, има право да га посјећује дипломатски и конзуларни представник његове државе или државе која штити интересе његове државе, у складу са међународним правом и у границама кућног реда.

(3) Право из става (2) овог члана може се ускратити само ако се такво право ускраћује дипломатским или конзуларним представницима Босне и Херцеговине у држави чији је затвореник држављанин, ако посебним законом није другачије одређено.

(4) Ако је затвореник лице без држављанства или избјеглица, представник међународне организације која штити интересе лица без држављанства, односно избјеглица, има право, у границама кућног реда, посјећивати то лице.

Члан 167

(Пошиљке)

Затвореници имају право примати од чланова уже породице пошиљке с одјећом, предметима за личну употребу, штампу, књиге те новац, којима могу располагати, у складу са кућним редом.

Члан 168

(Погодности)

(1) За добро понашање и залагање на раду затвореницима се могу одобравати погодности.

(2) Погодности су скуп подстицајних мјера усмјерених на пружање повјерења затворенику, ублажавање посљедица депривације, подстицање сопственог учешћа у остваривању програма третмана, јачање одговорности и самопоуздања ради оспособљавања затвореника за самосталан живот у складу с правним поретком и нормама грађанског друштва.

(3) Погодности одобрава управник завода или лице које он овласти.

(4) Погодности се могу користити у кругу завода и ван круга завода.

Члан 169

(Слободно кретање, излази и допуст)

(1) Затвореницима се могу одобравати сљедеће погодности које ће користити ван круга завода, и то:

1. слободно кретање ван круга завода у трајању до 24 сата након сваких издржаних седам дана казне затвора (четири пута у мјесецу које у принципу треба користити нерадним даном);

2. слободан излаз у град у трајању до пет сати једном у мјесецу;

3. допуст до шест дана у току једне године издржавања казне затвора (након сваких два мјесеца проведених на издржавању казне затвора осуђеном се може одобрити до један дан допуста);

4. допуст до седам дана у току једне године издржавања казне затвора у случају тешке болести или смрти члана породице, елементарних непогода или тешких социјалних случајева;

5. слободно кретање ван круга завода до два дана у току једне године за вјерске празнике;

6. за сваки државни празник слободно кретање ван круга завода до један дан у току једне године;

7. годишњи одмор у кругу породице.

(2) Могуће је одобрити погодност са надзором или без њега. Надзор се обавезно одређује ако је погодност која се користи изван завода одобрена:

а) лицу осуђеном на казну затвора до десет година за кривична дјела геноцида, кривична дјела против хуманости, ратне злочине, тероризам, недозвољену производњу и промет дрогама, спречавање повратка избјеглица и расељених лица;

б) лицу осуђеном на више од десет година затвора, без обзира на врсту кривичног дјела;

ц) алкохоличару, овиснику о дрогама или вишеструком повратнику.

Члан 170

(Процјена ризика)

(1) Приликом првог пријема, као и приликом одлучивања о погодностима ван завода, сваки затвореник треба бити процијењен како би се установило:

а) величина ризика за заједницу у случају бијега затвореника,

б) вјероватност да ће такво лице покушати побјећи или само или уз помоћ ван завода.

(2) Класификацију безбједности треба непрестано испитивати током цијелог времена издржавања казне затвора и сходно процијењеном степену ризика безбједносних услова, донијети одговарајућу одлуку о одобравању или неодобравању погодности.

(3) Процјена ризика бјекства - безбједносних услова, најмање укључује:

а) пријетњу јавности - заједници у случају да затвореник побјегне,

б) претходно понашање, покушај бјекства, раније лишење слободе по потјерници,

ц) приступ спољној помоћи,

д) ранија осуђиваност,

е) личне и породичне прилике,

ф) ранији боравак ван подручја БиХ, склоност сталним путовањима, тј. кретању из мјеста у мјесто или често мијењање мјеста пребивалишта, односно боравишта,

г) лично учешће у остваривању програма третмана,

х) природа кривичног дјела због којег је затвореник осуђен,

и) начин, побуде и последице извршеног кривичног дјела,

ј) став према жртви,

к) дужина изречене казне затвора,

л) могућа пријетња другим затвореницима,

м) као и друге околности које могу бити значајне за процјену безбједносног ризика.

Члан 171

(Надзор ван обавезног надзора)

(1) Осим обавезног надзора, потреба за одређивањем мјера надзора оцјењиваће се и одређивати приликом сваког одобравања погодности.

(2) Надлежна служба завода дужна је, поред процјене ризика и других околности, у складу са чланом 170. овог закона, приликом одобравања погодности, пратити понашање и третман осуђеног лица и то редовно, организовано уз системско запажање и праћење наведених лица примјеном савремених пенолошких метода, односно у складу са чланом 20. овог закона.

(3) Мјере надзора могу трајати док постоји потреба, а најдуже 15 дана до истека казне.

Члан 172

(Мјере надзора, забране и ограничења)

(1) Заводска управа користи надзор како би могла процијенити опасност која пријети од сваког затвореника, обезбиједити да сваки затвореник буде подвргнут условима безбједности, а све с циљем спречавања бјекства затвореника и заштите јавности - јавног поретка, на начин да надзирани процес доведе до тачке безбједног

пуштања затвореника у заједницу за вријеме издржавања казне затвора и одржавања равнотеже између програма безбједности и социјалне реинтеграције.

(2) Надзор подразумијева увид у дјелатност и понашање затвореника који се спроводи редовно, организовано и систематски, примјеном мјера забране, обавјештавања, одузимања недозвољених предмета, привременим задржавањем исправа, праћењем лица, предмета или догађаја, визуелно или путем техничких метода и средстава.

(3) Мјере забране које се могу одредити према затворенику који користи погодности ван круга завода су:

а) забрана напуштања боравишта или пребивалишта и

б) забрана путовања.

(4) У остале мјере забране спадају:

а) забрана посјеђивања одређених мјеста или подручја,

б) забрана боравка у близини одређених објеката или институција,

ц) забрана састајања с одређеним лицима,

д) забрана посјеђивања одређене адресе или адреса,

е) забрана промјене мјеста коришћења погодности,

ф) задржавање исправе и возачке дозволе-привремено, које се могу користити за прелазак државне границе,

г) захтјев за повремено јављање полицијској управи или другом одређеном државном органу,

х) захтјев да период погодности ван завода према затворенику буде предметом блиског надзора,

и) захтјев за пребивањем на одређеној адреси,

ј) захтјев да буде на одређеној адреси у одређено вријеме,

к) ограничења удаљености кретања ван сједишта завода.

(5) Управник завода уз коришћење погодности може изрећи мјере забране и остале мјере забране, било одвојено или заједно, као и тражење од надлежне полицијске управе или другог органа, повремено или стално информисање или извјештај о начину понашања и коришћења погодности од стране затвореника или одредити приликом изласка у град или друго мјесто које је од мјеста сједишта завода удаљено више од пет километара, да затвореници могу посјетити такво мјесто само уз претходно писмено одобрење управника у којем мора бити наведено такво мјесто.

(6) У току издржавања казне, мјеру забране или надзора, одређује и укида управник завода, који може осим мјера из ст. (3) и (4) овог члана укључити и друге мјере у складу са правилником.

(7) Против одлуке управника из става (5) овог члана, затвореник може упутити представку или други поднесак Министарству правде, инспектору задуженом за надзор рада завода, или упутити притужбу државном омбудсмену. Наведене поднеске с циљем заштите својих права затвореник може упућивати појединачно или кумулативно по свом слободном избору и редослиједу без икаквих ограничења.

Члан 173

(Извршавање мјера забране)

(1) Мјере забране и остале мјере забране наређене уз одобрење о коришћењу погодности извршава надлежни полицијски орган или други одређени државни орган.

(2) Управник завода дужан је да органима полиције мјеста сједишта завода и мјеста коришћења погодности, осим обавјештења о свим затвореницима који користе погодности у подручју њене надлежности, достави и све писане одлуке о свим одређеним мјерама забране, захтјевима, као и све важне информације које могу бити значјна за питања безбједности и заштите јавног поретка.

(3) Управник завода дужан је да све писане одлуке и информације из става (2) овог члана достави и другом државном органу, који је одређен за извршење мјера забране, одређеног захтјева или надзора.

Члан 174

(Ограничења за одобравање погодности)

(1) Сљедећим лицима не могу се одобравати погодности које ће се користити ван круга завода, прије него што издрже три петине изречене казне затвора:

1. Лицима која су осуђена на казну затвора до десет година за кривична дјела геноцида, злочина против човјечности, ратног злочина, тероризма, неовлашћене производње и стављања у промет опојних дрога, спречавање повратка избјеглица и расељених лица.

2. Свим лицима осуђеним на казну затвора преко десет година без обзира на врсту кривичног дјела.

3. Алкохоличарима, наркоманима и вишеструким повратницима.

(2) Лицима која су осуђена на казну затвора од осам до десет година, а нису починила кривична дјела из тач. 1. и 2. става (1) овог члана и нису вишеструки повратници, алкохоличари или наркомани, погодности које се користе ван круга завода могу се одобрити након издржане једне половине изречене казне затвора, а за лица осуђена на казну затвора од пет до осам година затвора, погодности које се користе ван круга завода могу се одобрити након издржане једне трећине казне затвора.

(3) Погодности које се користе ван круга завода могу се одобравати осталим затвореницима након издржане једне четвртине казне затвора.

(4) За затворенике који су починили кривична дјела из тач. 1. и 2. става (1) овог члана, као и за оне за које се процијени да би њихов боравак на слободи могао изазвати негативне реакције социјалне средине, при одобравању погодности из члана 169. овог закона потребно је прибавити мишљење надлежне полицијске управе и надлежног општинског органа социјалне заштите.

(5) Критеријуми из ст. (1), (2), (3) и (4) овог члана не односе се на одобравање погодности из члана 169. тачка 4. овог закона која се користи у ванредним приликама.

(6) Уз молбу за одобравање погодности из тачке 4. члана 169. овог закона затвореник је дужан приложити документацију у вези с разлогом због којег тражи допуст.

(7) Свако неоправдано кашњење при коришћењу погодности дуже од 24 сата сматра се бјекством.

(8) Погодности из члана 169. овог закона не могу се користити ван територије Босне и Херцеговине.

(9) За вријеме боравка на лијечењу у здравственој установи ван завода, затворенику се не могу одобравати ванзаводске погодности.

Члан 175

(Ускраћивање коришћења погодности за одређени период)

(1) У изузетним приликама, а нарочито у случају епидемија болести, елементарних непогода или када то налажу интереси безбједности или из других оправданих разлога у складу са законом и другим рописима за одређени период, коришћење погодности се може ускратити.

(2) Ускраћивање погодности управник завода може ограничити на период до мјесец дана, с тим да због посебних прилика ова мјера може бити продужена за још 30 дана по одобрењу министра правде.

Члан 176

(Ограничења за одобравање погодности лица којима је одузето држављанство Босне и Херцеговине или која су проглашена опасним по националну безбједност)

Лицу којем је одузето држављанство Босне и Херцеговине или које је проглашено опасним за националну безбједност Босне и Херцеговине за вријеме издржавања казне затвора или друге мјере изречене у складу са законом неће се одобравати погодности ван круга завода за вријеме трајања наведених правних стања или правних ситуација, односно неког другог сличног правног статуса одређеног на основу посебног закона или другог одговарајућег прописа.

Члан 177

(Правила о коришћењу погодности)

(1) Услови и начин коришћења погодности из члана 169. овог закона, укључујући правила о надзору лица током коришћења погодности, као и погодности које се користе у кругу завода, прописале се Правилником о кућном реду.

(2) Жалбе на одлуке о коришћењу погодности могу се поднијети Омбудсмену Босне и Херцеговине.

е. Овлашћења након извршења мјере усамљења

Члан 178

(Премјештање у посебно одјељење)

(1) Ако након извршења мјере усамљења нису престали разлози због којих је та мјера одређена, затвореник може бити премјештен у посебно одјељење завода затвореног типа с појачаним надзором из члана 188. овог закона.

(2) Затвореник остаје у посебном одјељењу из става (1) овог члана док не престану разлози због којих је смјештен у то одјељење.

(3) У случају из става (1) овог члана сходно се примјењују одредбе члана 119. ст. (6), (7) и (8) овог закона.

Члан 179

(Премјештање у посебно одјељење у други завод)

(1) Затвореник којем након извршене мјере усамљења нису престали разлози због којих је та мјера одређена и који се налази у заводу полуотвореног типа или заводу затвореног типа без посебног одјељења с појачаним надзором, може се премјестити у посебно одјељење завода затвореног типа с појачаним надзором из члана 188. овог закона.

(2) Рјешење у случају из става (1) овог члана доноси министар правде.

(3) Против рјешења из става (2) овог члана може се уложити жалба Министарству правде у року од три дана од дана пријема рјешења, с тим да жалба не задржава извршење рјешења.

(4) Рјешење из става (3) овог члана донесено по жалби је коначно и против њега се не може покренути управни спор.

6. Прекид издржавања казне затвора

Члан 180

(Овлашћење за прекид издржавања)

(1) Затворенику се може дозволити прекид издржавања казне затвора.

(2) Одредбе чл. 145, 146, 147. и 148. овог закона сходно се примјењују и у случају прекида издржавања казне затвора.

(3) Прекид издржавања казне затвора извршиће се и у случају када Кривично одјељење Суда одреди мјеру притвора за друго кривично дјело.

(4) О прекиду издржавања казне затвора рјешењем одлучује Кривично одјељење Суда.

(5) У случају из става (4) овог члана Суд одлучује у вијећу састављеном од тројице судија.

Члан 181

(Подношење молбе)

Молба затвореника за прекид издржавања казне затвора и мишљење завода достављају се Кривичном одјељењу Суда у року од три дана.

Члан 182

(Жалба против рјешења Суда)

(1) Против рјешења из става (4) члана 180. овог закона затвореник може изјавити жалбу предсједнику Суда у року од три дана од дана пријема рјешења.

(2) Рјешење донесено по жалби је коначно и против њега се не може покренути управни спор.

(3) Вријеме проведено на прекиду издржавања казне затвора, одобреном од Суда, не рачуна се у вријеме издржавања казне затвора.

Члан 183

(Стављање ван снаге рјешења о прекиду)

(1) Ако се за вријеме трајања прекида издржавања казне затвора утврди да су престале околности због којих је прекид дозвољен, или је прекид дозвољен на основу лажних исправа или других доказа, односно да се прекид не користи с циљем с којим је дозвољен, рјешење из чл. 180. или 182. овог закона ставиће се ван снаге, а затворенику наложити да се јави на даље издржавање казне затвора одмах, а најкасније у року од три дана од дана пријема рјешења.

(2) Рјешење из става (1) овог члана доставља се заводу и затворенику.

(3) На рјешење из става (2) овог члана затвореник има право жалбе у року од три дана. Жалба не одгађа извршење.

(4) Ако се затвореник не јави на даље издржавање казне затвора у року одређеном у рјешењу, завод ће поступити по одредбама из ст. (8) до (11) члана 139. овог закона.

7. Премјештај током издржавања казне

Члан 184

(Подношење молбе и одлука о премјештају)

(1) Ако је затвореник издржао једну половину казне затвора и користи ванзаводске погодности, може поднијети молбу за премјештај у други завод у ентитету у којем има пребивалиште, односно боравиште.

(2) О премјештају затвореника одлучује министар правде уз прибављено мишљење завода.

(3) У случају када се ради о затворенику који се с обзиром на категоризацију казнено-поправних завода и интерну класификацију затвореника не би могао уклопити у третман у другом заводу, молба ће се одбити.

(4) Ако је молба поднесена прије рока из става (1) овог члана, одбациће се као преурањена.

(5) Ако је молба одбијена, нова молба може се поднијети по протеклу шест мјесеци од дана правоснажности рјешења.

(6) Против рјешења из става (2) овог члана може се уложити жалба Министарству правде у року од три дана.

Члан 185

(Одлука управника о премјештају)

(1) Управник завода може предложити премјештај затвореника у други завод у ентитету у коме затвореник има пребивалиште, односно боравиште ради ефикасније реализације третмана или када је то неопходно из безбједносних разлога.

(2) Министар правде може донијети одлуку о премјештају и без предлога управника завода.

(3) Трошкове премјештаја сноси завод.

Члан 186

(Жалбе)

(1) Жалба на рјешење којим се дозвољава премјештај не задржава извршење рјешења.

(2) Рјешење по жалбама из члана 184. став (6) коначно је и против њега се не може покренути управни спор.

8. Извршење казне дуготрајног затвора

Члан 187

(Општа одредба)

Одредбе овог закона о извршењу казне затвора примјењују се и на извршење казне дуготрајног затвора, ако чл. 188. до 192. овог закона није другачије прописано.

Члан 188

(Појачани надзор)

(1) Казна дуготрајног затвора може се извршавати у посебном одјељењу завода затвореног типа у одвојеним просторијама за боравак од осталих затвореника и уз мјере појачаног надзора.

(2) Под појачаним надзором подразумијева се посматрање и чешћа контрола затвореника ноћу и дању, а извршава се на начин да не ремети свакодневне активности.

(3) Лица која издржавају казну дуготрајног затвора сврставају се у посебне васпитне групе, с тим да на једног васпитача долази до 25 затвореника.

Члан 189

(Третман безбједности према затвореницима под појачаном безбједношћу)

(1) Према затвореницима који су подвргнути третману појачане безбједности, све док представљају ризик, треба стварати интерес хуманог третмана, посебно охрабрујући затворенике да смање ризик који је процијењен да представљају, подржавања дјелотворне контроле и безбједности и потребу за безбједношћу лица, што указује да треба изграђивати добру интерну атмосферу успостављањем позитивних односа између затвореника и заводског особља.

(2) Затвореници ризични за безбједност завода и јавност и јавни поредак друштвене заједнице, као што је мјера усамљења, смјештај у посебно одјељење и појачани надзор, требало би да у таквим просторима уживају одговарајући третман као компензацију за строгу ситуацију таквих одјељења завода и треба их охрабрити да раде на престанку разлога за примјену ове мјере, кроз дружења са другим затвореницима у таквом одјељењу као и већи избор активности у третману максималне безбједности, према програму активности донесеном од стране управе завода у односу на наведену категорију затвореника, уз посвећивање посебне пажње здравствених проблема који се могу појавити као резултат таквог третмана безбједности и покушати се борити против могућих негативних ефеката наведене појачане безбједности.

(3) Затвореници не би смјели бити подвргнути додатним мјерама безбједности дуже него што је то неопходно, а што ће се постићи редовним преиспитивањем таквих одлука, односно преиспитавањем да ли је и даље неопходан смјештај у посебном високоризичном одјељењу или одјељењу појачаних мјера безбједности, и то сваких шест мјесеци од доношења таквог рјешења од стране управника и која мјера може бити продужавана само по писаном одобрењу министра правде осим према затворенику коме је изречена казна дуготрајног затвора, када ће се преиспитивање вршити најмање једанпут годишње кроз преглед напретка затвореника у поступку рекласификације затвореника.

Мјера се мора окончати чим престану постојати разлози за њено постојање.

(4) Осим затвореника из члана 169. став (2) овог закона, затвореници правоснажно осуђени за остала кривична дјела против човјечности и вриједности заштићених међународним правом и за кривична дјела организованог криминала из члана 250. ст. (2) и (3) Кривичног закона, као и затвореници према којима је изречена административна мјера усамљења, премјештање у посебно одјељење с појачаним надзором, ако нису престали разлози због којих је била изречена мјера усамљења и када је одређена мјера појачаног надзора приликом извршавања казне дуготрајног затвора, ризична су група у смислу пријетњи и могућности насиља таквих затвореника од других затвореника, и обавеза је државе да заштити такву врсту осуђеника од пријетњи насиљем или другог опасног и тешког нарушавања система извршења казне затвора било одвајањем од других затвореника, раздвајањем или тражењем премјештаја за боравак у другом заводу, а што ће представљати и зависити у погледу избора приступа од оцјене и процјене сваког појединачног случаја.

(5) Против рјешења из става (3) овог члана затвореник има право жалбе Министарству правде у року од три дана од дана пријема рјешења, с тим да жалба не одгађа извршење рјешења.

(6) Рјешење из става (5) овог члана донесено по жалби је коначно и против њега се не може водити управни спор.

(7) Правила о условима, начину и третману издржавања казне затвореника у посебном одјељењу под појачаним надзором или безбједношћу донијеће министар правде.

Члан 190

(Ограничење одобравања погодности)

Лицима која издржавају казну дуготрајаног затвора не могу се одобравати погодности које се користе ван круга Завода док не издрже двије трећине изречене казне.

Члан 191

(Ограничења радног ангажмана)

Затвореници који издржавају казну дуготрајаног затвора не могу се радно ангажовати на пословима ван круга завода док не почну користити погодности ван круга завода.

Члан 192

(Контрола комуникације)

Затвореницима који издржавају казну дуготрајаног затвора контролишу се писма и телефонски разговори.

9. Отпуст

а) Условни отпуст

Члан 193

(Комисија за условни отпуст)

(1) Како би се затвореници подстакли да разријеше проблеме и ситуације које су довеле до чињења кривичног дјела, успоставља се систем условног отпуста, на основу којег се може условно отпустити затвореник за којег се процијени да више не представља неприхватљив ризик за заједницу.

(2) О условном отпусту затвореника којима је казну затвора изрекао Суд одлучује Комисија за условни отпуст. Комисију именује министар правде.

(3) Комисија има пет чланова, од којих је један предсједник. Кворум за доношење одлука чине три члана.

(4) Комисија се састоји од по једног представника Суда и Министарства правде, те три независна члана из релевантне стручне области. Чланови Комисије именују се на мандат од пет година, с могућношћу поновног избора на још један мандат. У случају престанка мандата неког од чланова Комисије, мандат његовог замјеника трајаће до истека текућег мандата Комисије. Ово именовање неће бити сметња за поновно именовање за члана Комисије у погледу броја мандата, уколико је преостало вријеме мандата Комисије краће од двије године.

(5) Комисија је у свом раду независна. Чланови могу дати оставку у било којем моменту, а могу бити разријешени дужности искључиво због утврђеног кршења дужности, почињеног кривичног дјела, или из других озбиљних разлога, утврђених у поступку. Рјешење о разрјешењу предсједника или било којег члана Комисије, ако се докаже да постоји основ за разрјешење, доноси министар правде.

(6) Комисија доноси Пословник о раду.

Члан 194

(Информације које се достављају Комисији)

(1) О условном отпусту Комисија рјешава на основу молбе или сагласности затвореника, на основу молбе члана његове уже породице или на предлог управника завода.

(2) Молбе, односно предлози достављају се Комисији путем завода.

(3) Завод уз молбу доставља податке о постигнутом успјеху у програму третмана затвореника, податке о евентуалним ранијим осудама, опис кривичног дјела, податке о понашању затвореника, као и остале извјештаје других стручних лица која су ангажована у раду са затвореником, те друге податке значајне за одлуку. Уз молбу затвореника прилаже се и мишљење завода о основаности молбе, односно предлога.

(4) Љекар приликом сагледавања здравственог стања лица на издржавању казне затвора може поднијети иницијативу управнику завода за оцјену оправданости подношења предлога за условни отпуст од управника завода, ако теже или акутно здравствено стање затвореника на то указује или ако медицинска процјена указује на немогућност изгечења или прогресивност, односно постепено погоршавање здравственог стања лица са опасношћу по живот таквог затвореника и која иницијатива ће садржавати прибављено мишљење стручног тима љекара из одговарајуће медицинске области.

(5) При доношењу одлуке о условном отпусту Комисија се мора ограничити на сљедеће критеријуме:

1. ранија осуђиваност;
2. понашање у заводу;
3. учешће у програму третмана;
4. став према жртви;
5. ризик поновног чињења кривичних дјела;
6. адекватност предлога за измјештање.

(6) Сви извјештаји које завод припреми за Комисију за условни отпуст достављају се и самом затворенику, којем се на тај начин пружа прилика да Комисији поднесе писмене поднеске у вези са њиховим садржајем.

Члан 195

(Обавезни предлог управника за условни отпуст)

(1) Управник завода обавезно упућује Комисији по службеној дужности предлоге за све затворенике који се могу узети у разматрање за условни отпуст, и то у року од 30 дана прије датума када истиче двије трећине од изречене казне и који испуњавају предвиђене законске услове из области условног отпуста, обухватајући и негативне извјештаје и мишљења завода у којима није предложено одобравање условног отпуста.

(2) Предлоге као и негативне извјештаје и мишљења из става (1) овог члана управник завода достављаће Комисији, према садржају, обиму и процедури, сходно члану 194. овог закона.

Члан 196

(Мјере надзора, забране или ограничења и јављање надлежном органу у погледу помоћи према условно отпуштеном лицу)

(1) Приликом одобравања условног отпуста, Комисија може у свом рјешењу лицу којем одобрава условни отпуст изрећи мјере надзора, забране или ограничења наведене у члану 172. став (3) и став (4) тач. а), б), ц), д), ф), г), х) и и) овог закона, као и обавезати га на јављање надлежном органу социјалне заштите или другом правном лицу или организацији који пружају помоћ или друге облике збрињавања лица отпуштених са издржавања казне затвора.

(2) У случају изрицања мјера или обавеза из става (1) овог члана, завод је дужан да наведено рјешење, осим лицима и органима из члана 198. став (2) овог закона, достави и надлежном полицијском органу или органу социјалне заштите или другом правном лицу који пружа другу врсту помоћи, према мјесту пребивалишта или боравишта условно отпуштеног лица.

(3) Мјере надзора, забране или ограничења извршава надлежни полицијски или други одређени државни орган, а мјере социјалне заштите или друге помоћи надлежни орган социјалне заштите или друго правно лице које се бави пружањем друге врсте помоћи или збрињавања према наведеној категорији лица.

(4) Органи из става (3) овог члана у случају кршења или непридржавања изречених мјера забране или затраженог испуњења одређених обавеза социјалне заштите или друге врсте помоћи дужни су одмах обавијестити Суд или други суд у Босни и Херцеговини када је на њега Суд пренио вођење поступка или друго тијело у складу са Законом или међународним уговором и Комисију.

(5) По добијању обавјештења из става (4) овог члана, Суд може таквом лицу рјешењем изрећи опомену или одредити нови рок за извршење наведених мјера или обавеза или рјешење о условном отпусту ставити ван снаге и такву одлуку доставити органима полиције на извршење и враћање на даље издржавање казне затвора у Завод из којег је отпуштен на условни отпуст.

(6) Против рјешења из става (5) овог члана, условно отпуштено лице има право жалбе предсједнику Суда у року од три дана од дана пријема рјешења, с тим да жалба не задржава извршење рјешења.

(7) О жалби против рјешења из става (6) овог члана одлучује предсједник Суда и донесено рјешење по жалби је коначно и против њега се не може покренути управни спор.

(8) Мјере надзора, забране или ограничења и јављања надлежном органу у погледу помоћи условно отпуштеном лицу обавезно се изричу за лица и кривична дјела из члана 169. став (2) у вези са чланом 174. став (1) овог закона.

(9) За вријеме условног отпуста затвореник не може напуштати територију Босне и Херцеговине, уколико међународним уговором, односно споразумом или другим посебним прописом није одређено другачије.

Члан 197

(Информације о резултатима који су постигнути у процесу извршења условног отпуста)

(1) Орган социјалне заштите, полиције или други одређени државни орган, односно правно лице дужни су Суду, другом суду у Босни и Херцеговини када је на њега Суд пренио вођење поступка или другом органу у складу са Законом или међународним уговором и Комисији за условни отпуст, најмање једном у шест мјесеци, односно на њихов захтјев и чешће дати информације о резултатима који су постигнути у процесу извршења условног отпуста.

(2) За осуђена лица за која је изречена мјера надзора, забране или ограничења приликом одобравања условног отпуста орган полиције је дужан информације из става (1) овог члана доставити суду и Комисији.

(3) Надлежни орган социјалне заштите или други одређени орган дужан је да у року од 15 дана од дана пријема рјешења Комисије за условни отпуст као и документације и података од завода, условно отпуштено

лице, коме је одређена мјера испуњења одређене обавезе или других облика збрињавања, упозна с радњама помоћи које може предузети, али га и поучити о његовим обавезама у току трајања условног отпуста.

Члан 198

(Достављање рјешења Комисије)

- (1) Условни отпуст одобрава се или одбија рјешењем. Рјешење мора бити образложено.
- (2) Рјешење Комисије о условном отпусту доставља се заводу, који је дужан по један примјерак доставити затворенику и Суду.
- (3) Ако је подносилац молбе члан породице, о исходу га обавјештава Министарство правде.

Члан 199

(Стављање ван снаге рјешења о отпусту)

Ако у периоду након доношења рјешења о условном отпусту а прије дана отпуштања са издржавања казне затвора на условни отпуст затвореник учини дисциплински прекршај, Комисија може рјешење ставити ван снаге.

Члан 200

(Жалба и поновно подношење молбе)

- (1) Против одлуке Комисије из члана 199. овог закона не може се изјавити жалба, нити покренути управни спор.
- (2) Затвореник има право поновног подношења молбе за условни отпуст након протеча једне године од посљедње одлуке Комисије, или и прије тога, ако тако одлучи Комисија у којем случају ће се уједно одлучити о захтјеву-молби за пријевремено одобрење за подношење молбе за условни отпуст и о одобрењу условног отпуста.

Члан 201

(Условни отпуст за изречене казне затвора до двије године)

- (1) У погледу изречених казни затвора до двије године, затвореник ће након издржане двије трећине казне добити обавезни условни отпуст који подразумијева испуњење законских услова из члана 44. Кривичног закона, односно критеријума из члана 194. овог закона.
- (2) Рјешење из става (1) овог члана доноси управник завода, а мјере надзора препоручује служба третмана о којима одлучује управник завода наведеним рјешењем.
- (3) Затвореници који нису користили ванзаводске погодности или су дисциплински третирани или су нарушавали правила кућног реда или се нису подвргавала програму третмана или су се понашали супротно наређењима службених лица завода, аутоматски не добијају обавезни условни отпуст, већ о таквим затвореницима одлуку као и евентуалне мјере надзора доноси Комисија, према важећим прописима.
- (4) Управник завода доставља Комисији потребну документацију са предњим и другим чињеницима из става (3) овог члана, сходно одредбама којима се регулише поступање управника приликом давања предлога за условни отпуст.

Члан 202

(Надлежност за рјешавање молбе за условни отпуст)

У погледу поступања по молби или предлогу за рјешавање о условном отпусту затвореника осуђеног од ентитетског суда или Суда Брчко Дистрикта БиХ по основу закона ентитета и Брчко Дистрикта БиХ, а који издржава казну затвора или је за вријеме издржавања казне премјештен у завод другог ентитета, Брчко Дистрикта БиХ или Завода, надлежан је орган ентитета или Брчко Дистрикта БиХ на чијем је подручју сједиште суда који је судио у првом степену и који је изрекао првостепену пресуду примјеном одговарајућег законског прописа, ако посебним законом није другачије одређено.

Члан 203

(Годишњи извјештај)

Годишњи извјештај о свом раду Комисија доставља министру правде.

Члан 204

(Овлашћења управника завода у вези са условним отпустом)

(1) Затвореника који испољава примјерено понашање, залаже се на раду и активно учествује у процесу преваспитавања, а издржао је најмање 4/5 казне затвора, управник завода може условно пустити на слободу до три мјесеца прије истека казне.

(2) Ова одредба о условном отпусту не примјењује се на лица којима је новчана казна замијењена казном затвора.

б) Отпуштање затвореника

Члан 205

(Дан отпуста)

(1) Затвореник се отпушта из завода оног дана када му истекне казна или оног дана када му почиње тећи условни отпуст.

(2) Ако последњи дан издржавања казне затвора пада у дане празника или други дан када завод не ради, затвореник се отпушта последњег радног дана који том дану претходи.

(3) Изузетно од одредбе става (2) овог члана, када је новчана казна замијењена казном затвора, отпуштање затвореника из завода вршиће се и у нерадне дане.

(4) Завод је дужан да о отпуштању сваког затвореника са издржавања казне затвора обавијести Кривично одјељење Суда у року од осам дана.

Члан 206

(Помоћ по отпусту)

(1) Лице које се отпушта из завода има право на трошкове превоза до свог ранијег пребивалишта или до мјеста пребивалишта његове уже породице, а ако је странац, до граничног прелаза. Изузетно, на образложен захтјев лица које се отпушта, одобриће му се трошкови превоза до другог мјеста по избору на територији Босне и Херцеговине.

(2) Трошкове превоза сноси завод.

(3) Ако затвореник који се отпушта из завода нема одјећу или обућу, нити средстава да их набави, завод ће му обезбиједити прикладну одјећу и обућу.

(4) Ако је у вријеме кад се отпушта са издржавања казне затвореник тешко болестан и због тога неспособан за путовање, завод ће га смјестити у најближу здравствену установу ради лијечења. Ако затвореник нема средстава да плати трошкове лијечења, а обољење је настало за вријеме издржавања казне затвора, трошкове за први мјесец сноси Министарство правде, а након тога општина у којој је затвореник имао пребивалиште, односно боравиште у вријеме упућивања на издржавање казне затвора у завод.

Члан 207

(Обавјештење завода о потреби помоћи након извршења казне затвора)

(1) Осим помоћи по отпусту из члана 206. овог закона, завод је дужан да прије отпуштања затвореника са издржавања казне затвора установи да ли му је и каква помоћ потребна након отпуштања.

(2) О потреби и врсти помоћи из става (1) овог члана завод ће обавијестити орган социјалне заштите надлежан према пребивалишту, односно боравишту отпуштеног лица, као и другу установу или правно лице, односно одговарајућу организацију или удружење чији дјелокруг обухвата пружање помоћи лицима отпуштеним са издржавања казне затвора.

(3) Отпуштеном странцу плаћају се трошкови превоза до граничног прелаза ако посебним прописом није другачије одређено.

Члан 208

(Достављање адресе по отпусту)

(1) Приликом отпуштања из завода условно отпуштено лице назначиће мјесто у којем ће боравити за вријеме трајања условног отпуста. По доласку у ово мјесто условно отпуштено лице дужно је да се пријави органима из члана 153. овог закона.

(2) У случају промјене мјеста боравка условно отпуштено лице дужно је да о томе обавијести органе из става (1) овог члана.

Члан 209

(Обавјештење завода о потреби помоћи условно отпуштеном лицу)

Приликом отпуштања из завода условно отпуштеног лица, завод је, осим достављања обавјештења органима из члана 153. у вези са чланом 208. овог закона, дужан да установи да ли му је и каква помоћ потребна и у року од три дана од дана када му почиње тећи условни отпуст, обавијести орган социјалне заштите надлежан према мјесту боравишта условно отпуштеног лица, као и другу установу или правно лице, односно одговарајућу организацију или удружење чији дјелокруг обухвата пружање помоћи лицима отпуштеним са издржавања казне затвора.

Члан 210

(Отпуштање због амнестије и помиловања)

(1) У случају да се затвореник отпушта из завода на основу Закона о амнестији, завод је дужан да га отпусти најкасније 24 сата након пријема рјешења о амнестији, ако Законом о амнестији није другачије одређено.

(2) У случају да се затвореник отпушта из завода на основу одлуке о помиловању, завод је дужан да га отпусти истог дана по пријему одлуке о помиловању, а најкасније у року од 24 сата.

Члан 211

(Потврда о издржаној казни)

- (1) Сваком лицу условно пуштеном на слободу издаје се потврда о издржаној казни.
- (2) Потврду из става (1) овог члана издаје управник завода.
- (3) Образац и садржај потврде из става (1) прописује министар правде.

VI - ИЗВРШЕЊЕ КАЗНЕ МАЛОЉЕТНИЧКОГ ЗАТВОРА

Члан 212

(Општа одредба)

Одредбе овог закона примјењују се и на извршење казне малољетничког затвора, осим ако одредбама чл. 213. до 219. овог закона није другачије прописано.

Члан 213

(Смјештај у посебно одјељење или завод)

- (1) Казна малољетничког затвора извршава се у посебном одјељењу за малољетнике у заводу или у посебном заводу у ентитету у коме затворено лице има пребивалиште, односно боравиште, у коме малољетна лица могу остати до навршене 23. године живота, а ако до тада не буду издржала казну, упутиће се у завод у коме пунољетни затвореници издржавају казну затвора.
- (2) Изузетно од одредаба из става (1) овог члана, у заводу за малољетнике, односно у посебном одјељењу, може остати лице које је навршило 23 године живота ако је то потребно ради завршетка његовог школовања или стручног оспособљавања, али најдуже до навршене 25. године живота.
- (3) Лица која издржавају казну малољетничког затвора морају имати одвојене просторије за боравак од осталих затвореника, ако се налазе у посебном одјељењу.

Члан 214

(Смјештај малољетника у други завод или посебно одјељење)

- (1) У случају немогућности смјештаја малољетног лица према којем је изречена казна затвора од надлежног суда било којег од ентитета или Брчко Дистрикта БиХ, спровођења савремених васпитних мјера и третмана, као и издржавања малољетничког затвора у посебном одјељењу за малољетнике у заводу или у посебном заводу у ентитету у којем затворено лице има пребивалиште или боравиште, министар правде може донијети одлуку да такав малољетник издржава казну у одговарајућем заводу у другом ентитету у Босни и Херцеговини.
- (2) Молбу по основу разлога из става (1) овог члана подноси суд мјеста пребивалишта или боравишта надлежан за упућивање смјештаја таквог лица, преко министарства правде ентитета или Правосудне комисије Брчко Дистрикта БиХ, које мора претходно дати писану сагласност за смјештај малољетника у завод или посебно одјељење другог ентитета.
- (3) На основу одлуке министра правде Босне и Херцеговине, суд мјеста пребивалишта, односно боравишта, упућује лице према којем је изречена казна малољетничког затвора у одговарајући завод или у посебно одјељење за малољетнике у заводу другог ентитета, по претходној сагласности министарства правде тог ентитета.

(4) Трошкове смјештаја сноси министарство правде ентитета или Правосудна комисија Брчко Дистрикта БиХ која је дала писану сагласност за смјештај таквог малољетника у одговарајуће посебно одјељење, односно завод за малољетнике другог ентитета.

Члан 215

(Школовање у заводу)

(1) У посебном одјељењу или заводу из члана 213. овог закона постоји основна и средња школа, у складу са прописима о основној и средњој школи, или се у сарадњи с одговарајућом основном, односно средњом школом у посебном одјељењу или заводу оснивају одјељења основне, односно средње школе за образовање и васпитање тих лица.

(2) Лице које издржава казну малољетничког затвора може изузетно, под надзором васпитача, ради завршетка започетог школовања, похађати школу изван завода, ако то дозвољавају безбједносна ситуација и програм третмана.

Члан 216

(Спорт)

(1) Лицима која издржавају казну малољетничког затвора обезбјеђује се могућност бављења спортом.

(2) Министар правде доноси правилник о физичкој култури малољетника.

Члан 217

(Дописивање)

(1) Лицима која издржавају казну малољетничког затвора не може се ограничити дописивање са родитељима и другим блиским сродницима.

(2) Под блиским сродником у смислу овог члана сматрају се, осим родитеља, браћа и сестре, полубраћа и полусестре, дјед и бака, односно дедо и нана малољетника, ако су с њима били посебно блиски, и о тој околности прибавиће се мишљење установа за социјални рад општине пребивалишта малољетника, и сл.

Члан 218

(Допуст)

(1) Лицу које издржава казну малољетничког затвора које се добро понаша и залаже у учењу и раду управник Завода може одобрити допуст ради посјеђивања родитеља и других блиских сродника.

(2) Допуст се може одобрити два пута у току године и ниједном не може трајати дуже од 20 дана.

(3) Погодности из ст. (1) и (2) овог члана могу се одобравати лицима која нису навршила 23 године живота.

Члан 219

(Упућивање у самицу)

(1) Лицу које издржава казну малољетничког затвора, а није навршило 23 године живота, може се изузетно изрећи дисциплинска мјера упућивања у самицу највише до пет дана.

(2) Лицу које издржава казну малољетничког затвора и које похађа наставу омогућиће се да за вријеме издржавања казне самице редовно похађа наставу, чита стручну литературу и ради школску задаћу.

Члан 220

(Административна мјера - усамљење)

Према лицу које издржава казну малољетничког затвора, а није навршило 23 године живота, не може се примијенити мјера усамљења.

VII - ИЗВРШЕЊЕ НОВЧАНЕ КАЗНЕ ИЗРЕЧЕНЕ У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ

Члан 221

(Одредбе Кривичног закона)

Новчана казна спроводи се у складу с релевантним одредбама Кривичног закона.

VIII - ИЗВРШЕЊЕ МЈЕРА ЗАШТИТНОГ НАДЗОРА ИЗРЕЧЕНИХ УЗ УСЛОВНУ ОСУДУ

Члан 222

(Циљ мјера заштитног надзора)

Циљ извршења мјера заштитног надзора из члана 66. Кривичног закона јесте да се пружањем помоћи, бриге, надзора и заштите за вријеме условног отпуста помогне друштвено прилагођавање починиоца кривичног дјела.

Члан 223

(Заштитни надзор у мјесту пребивалишта/боравишта)

Послове извршења мјере заштитног надзора врши орган социјалне заштите према пребивалишту, односно боравишту починиоца кривичног дјела.

Члан 224

(Трошкови)

(1) Трошкове извршења мјера заштитног надзора, ако законом није другачије одређено, сноси општина на чијем је подручју починилац кривичног дјела имао пребивалиште, односно боравиште у вријеме одређивања ових мјера.

(2) Општини ће се за извршење мјера из става (1) овог члана обезбиједити адекватна финансијска и друга средства.

Члан 225

(Пресуда и подаци који се достављају органу социјалне заштите)

Кривично одјељење Суда је уз извршну пресуду надлежном општинском органу социјалне заштите дужно доставити и све важније податке о личности починиоца кривичног дјела које је прибавило у току поступка, а нарочито медицинску документацију и налазе и мишљења судских вјештака.

Члан 226

(Радње које предузима орган социјалне заштите)

(1) Након пријема извршне пресуде, података и документације из члана 225. овог закона, надлежни општински орган социјалне заштите ће, зависно од врсте мјере заштитног надзора, предузети потребне радње ради остваривања сарадње с одговарајућом здравственом установом, психолошким савјетовалиштем, односно заводом за запошљавање, а по потреби и с другим установама и организацијама.

(2) Општински орган социјалне заштите дужан је у року од 15 дана од дана пријема извршне пресуде, података и документације из става (1) овог члана, починиоца кривичног дјела, коме је одређена мјера заштитног надзора, упознати с радњама које је предузео, те га поучити о његовим обавезама у току трајања мјере заштитног надзора.

Члан 227

(Упућивање починиоца у одговарајућу установу)

Надлежни општински орган социјалне заштите ће, зависно од врсте мјере заштитног надзора, упутити починиоца кривичног дјела у одговарајућу здравствену установу, психолошко савјетовалиште, другу установу или организацију и упознати га да је дужан да поступа у складу с добијеним савјетима и упутствима, као и да посјеђује општински орган социјалне заштите према његовим упутствима.

Члан 228

(Сарадња с породицом починиоца)

За вријеме извршења мјера заштитног надзора општински орган социјалне заштите ће остваривати потребну сарадњу и с породицом починиоца кривичног дјела с циљем сређивања његових породичних прилика.

Члан 229

(Информације о резултатима)

(1) Надлежни општински орган социјалне заштите дужан је најмање једном у шест мјесеци, односно кад то Кривично одјељење Суда затражи, дати информацију о резултату извршења мјере заштитног надзора.

(2) Ако починилац кривичног дјела не прихвати или одбије извршење мјере заштитног надзора, општински орган социјалне заштите дужан је о томе обавијестити Кривично одјељење Суда.

(3) Кад општински орган социјалне заштите током извршења мјере заштитног надзора оцијени да је испуњен његов циљ, дужан је о томе обавијестити Кривично одјељење Суда.

IX - ИЗВРШАВАЊЕ РАДА ЗА ОПШТЕ ДОБРО НА СЛОБОДИ

Члан 230

(Опште одредбе о извршавању рада за опште добро на слободи)

(1) Државни органи, организације, установе и друга правна лица, као и физичка лица, дужна су сарађивати с Министарством правде у извршавању рада за опште добро на слободи на захтјев Министарства.

(2) Министарство правде склапа уговоре за извршавање рада за опште добро с лицима из става (1) овог члана. Уговорима се утврђују међусобна права и обавезе.

(3) На радноправна питања као што су радно вријеме, дневни и седмични одмори, те употребу средстава заштите на раду примјењују се општи прописи.

(4) Рад за опште добро на слободи је бесплатан и не служи постизању добити. Осуђено лице не сноси трошкове извршавања рада за опште добро.

(5) Рад за опште добро на слободи извршава се, у правилу, у мјесту пребивалишта, односно боравишта осуђеног лица.

Члан 231

(Распоред на рад за опште добро)

(1) Министарство правде донијеће рјешење о мјесту рада осуђеног лица у року од осам дана од пријема правоснажне и извршне пресуде.

(2) Осуђено лице ће се, зависно од расположивих могућности, распоредити на рад у складу с његовим здравственим способностима, стручној оспособљености и стеченим знањима.

(3) Осуђено лице распоређује се на рад на расположиво мјесто у складу с Правилником о врсти и условима рада за опште добро, који доноси министар правде.

(4) Почетак и распоред извршавања рада за опште добро утврђује посебним рјешењем Министарство правде.

Х - ИЗВРШЕЊЕ МЈЕРА БЕЗБЈЕДНОСТИ

1. Обавезно психијатријско лијечење

Члан 232

(Мјесто извршења мјере обавезног психијатријског лијечења)

(1) Мјера безбједности обавезног психијатријског лијечења која се изриче уз казну затвора извршава се у Заводу у складу с Правилником који доноси Министарство правде.

(2) Мјера безбједности обавезног психијатријског лијечења која се изриче уз рад за опште добро на слободи извршава се у психијатријском одјељењу опште здравствене установе у складу са Законом о извршењу кривичних санкција ентитета на чијој територији се налази здравствена установа.

(3) Трошкове извршења мјере безбједности обавезног психијатријског лијечења сноси Министарство правде.

2. Обавезно лијечење од зависности

Члан 233

(Мјесто извршења мјере обавезног лијечења од зависности)

(1) Мјера безбједности обавезног лијечења од зависности, изречена уз безусловну казну затвора, извршава се у заводу у складу с Правилником који доноси министар правде.

(2) Мјера безбједности обавезног лијечења од зависности, изречена уз условну осуду или уз рад за опште добро на слободи, извршава се у складу са законом о извршењу кривичних санкција ентитета на чијој територији се налази здравствена установа.

(3) У случају опозивања условне осуде, извршење мјере безбједности обавезног лијечења од зависности биће спроведено у складу с одредбама става (1) овог члана.

Члан 234

(Начин и вријеме извршења мјера безбједности)

(1) Извршење мјера безбједности из чл. 232. и 233. овог закона претходи издржавању казне затвора, односно прво се извршава мјера безбједности.

(2) Мјера из става (1) овог члана извршава се у Заводу за форензичку психијатрију, а изузетно у другој здравственој установи и само у случају немогућности таквог упућивања, лице се може привремено упутити у посебно форензичко одјељење завода у којем се издржава казна затвора.

(3) Вријеме проведено у установама за лијечење у вези са извршењем мјера безбједности урачунава се у изречену казну затвора.

(4) Лица са изреченом мјером безбједности имају право на једнаке услове лијечења као и лица смјештена у друге здравствене установе.

Члан 235

(Обавјештење завода о потреби пружања помоћи након извршења мјера безбједности)

(1) Након отпуштања из медицинске установе лица којем је изречена мјера безбједности обавезног психијатријског лијечења или обавезног лијечења од зависности, која је трајала најдуже до истека издржавања казне затвора или којем је суд одобрио условни отпуст, Завод за форензичку психијатрију или друга специјализована установа дужна је одмах, а најкасније у року од 24 сата по отпуштању, обавијестити надлежни орган социјалне заштите према мјесту пребивалишта или боравишта отпуштеног лица о потреби и врсти социјалне помоћи и бриге из дјелокруга наведеног органа.

(2) Завод за форензичку психијатрију или друга специјализована установа доставиће обавјештење из става (1) овог члана органу социјалне заштите прије отпуштања лица из става (1) овог члана, када утврди да оно, због услова у којима живи изван установе, односно због материјалних, стамбених, породичних, радноправних или других стања или прилика, није способно да се брине о себи и свом психофизичком стању, а све с циљем пружања адекватне социјалне помоћи и бриге таквом лицу као и могућности његовог смјештаја у социјалну установу по поступку предвиђеном позитивним законским прописима из области здравља и социјалне заштите или другом посебном пропису.

Члан 236

(Психијатријски третман у заводу)

(1) За лица која имају мање психичке поремећаје и који не потпадају под одредбе члана 234, ст. (1) и (2). овог закона, здравствена служба у заводу у којем се извршава казна затвора обезбиједиће психијатријски третман свим затвореницима којима је такав третман потребан и посебну пажњу ће посвећивати спречавању извршења или покушаја самоповређивања или суицида.

(2) За лица из става (1) овог члана биће на располагању здравствена амбуланта или стационар у заводу или здравствена установа ван завода или посебна одјељења под медицинским надзором као и други одговарајући облици здравствене заштите у складу са Законом.

Члан 237

(Примјена модерне терапије у лијечењу лица којима је изречена мјера безбједности)

(1) За вријеме издржавања мјере безбједности у специјалној установи за форензичку психијатрију или на одјељењу судске психијатрије при заводу биће примјењивана одговарајућа психотерапија, фармакотерапија, социотерапија и по могућности радна терапија, у складу са медицинским налазом надлежног љекара специјалисте неуропсихијатра, односно љекара специјалисте из других области психијатрије или стручног психијатријског тима љекара, зависно од душевног и физичког стања здравља лица са изреченом мјером безбједности.

(2) Поступање са лицима са изреченом мјером безбједности мора бити хумано и са поштовањем њиховог људског достојанства као и у складу са принципима медицинске етике из области менталног здравља, менталног поремећаја и других патолошких облика из области психијатрије.

Члан 238

(Савремене методе лијечења од зависности од алкохола, дрога или других облика токсикоманије)

У лијечењу од алкохола, дрога или других облика зависности - токсикоманије, примијениће се савремене методе лијечења које обухватају биолошку, психолошку и социјалну димензију личности, као лијечења заснованог на знањима и истраживањима из других научних и медицинских дисциплина и развоја саме психијатрије и њене терапије засноване на мултидимензионалном принципу, односно више терапијских поступака и интегралном принципу, односно лијечење не само основног психичког обољења него и односа болесника и његове околине.

Члан 239

(Заштита и унапређивање здравља лица са изреченом мјером безбједности)

Заштита и унапређивање здравља лица са изреченом мјером безбједности остварује се:

- а) омогућавањем одговарајуће дијагностичке обраде и психијатријског лијечења и лијечења од зависности,
- б) научним истраживањима у области заштите и унапређивања здравља лица са изреченом мјером безбједности и њиховом заштитом од медицинских и научних истраживања без њиховог пристанка или пристанка њихових заступника или ако је то супротно закону или другом пропису или међународним споразумима из области медицине, биомедицине, психијатрије или других сродних медицинских области,
- ц) укључивањем лица са изреченом мјером безбједности у просвјетне програме,
- д) опоравком лица са изреченом мјером безбједности, њиховим укључивањем у породицу и радну и друштвену средину,
- е) адекватно оспособљеним кадром који се бави здравственом заштитом лица са изреченом мјером безбједности и унапређењем њиховог здравља,
- ф) подстицањем удруживања лица са изреченом мјером безбједности с циљем остваривања њихових права, самопомоћи и помоћи,
- г) као и другим облицима заштите и унапређења здравља у складу са посебним законом или другим одговарајућим прописима.

Члан 240

(Поштовање и заштита људског достојанства лица којима је изречена мјера безбједности)

(1) Достојанство лица са изреченом мјером безбједности мора се штитити и поштовати у свим околностима.

(2) Лица са изреченом мјером безбједности имају право на заштиту од било каквог облика злостављања те понижавајућег поступања.

(3) Лица са изреченом мјером безбједности не смију бити доведена у неравноправан положај због своје душевне сметње. Посебне мјере које се предузимају да би се заштитила права или обезбиједило унапређивање здравља лица са душевним сметњама не сматрају се обликом неједнаког поступања.

(4) Слободе и права лица са изреченом мјером безбједности могу се ограничити само законом или другим посебним прописом, ако је то нужно ради заштите здравља или безбједности тог лица или других лица, односно околине.

Члан 241

(Право комуникације, слања и примања писама и поднесака лица са изреченом мјером безбједности)

(1) Лица са изреченом мјером безбједности имају неограничено право да шаљу и примају писма и писмене поднеске од чланова своје породице, лица која могу помоћи у њиховом третману, законског заступника или пуномоћника који га заступа, органа, организације или одговорајућег тијела с циљем заштите својих законских права.

(2) Лица са изреченом мјером безбједности имају право да подносе притужбе због повреде њихових права или других неправилности и оне се морају рјешавати без одгађања.

(3) Лица из ст. (1) и (2) овог члана могу упућивати своје молбе и притужбе државном омбудсмену, инспектору за надзор над радом завода, Независној комисији из члана 52. овог закона, Комисији за мониторинг казнено-поправних завода, полицијских станица и психијатријских установа Савјета министара, Министарству за људска права и избјеглице Босне и Херцеговине – Одјељењу за заштиту људских права, као и представницима других институција, организација или тијела надлежним за праћење и остваривање људских права или заштиту лица са душевним сметњама, као и тијелу националног превентивног механизма за спречавање мучења или других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања у Босни и Херцеговини.

3. Забрана вршења позива, дјелатности или дужности

Члан 242

(Извршење забране)

(1) Мјеру безбједности забране вршења позива, дјелатности или дужности извршава надлежни орган унутрашњих послова за подручје општине, односно орган управе надлежан за издавање дозволе, односно одобрења за вршење одређеног позива, дјелатности или дужности.

(2) Кривично одјељење Суда обавјештава о изрицању мјере надлежни орган унутрашњих послова за подручје општине на чијем подручју лице према којем је мјера безбједности изречена има пребивалиште, односно боравиште.

(3) Одлука о изреченој мјери из става (1) овог члана уноси се у казнену евиденцију.

(4) Ако се лице према којем је изречена мјера из става (1) овог члана пресели на подручје друге општине, о томе ће се обавијестити надлежни општински орган за унутрашње послове те општине, ради уношења одлуке у казнену евиденцију.

(5) Ако је вршење неког позива, дјелатности или дужности везано за дозволу надлежног органа, Суд ће доставити одлуку о изреченој мјери и том органу.

(6) Ако се мјера односи на вршење одређеног позива, дјелатности или дужности које осуђено лице обавља у предузећу, установи или државном органу, Суд ће одлуку о изреченој мјери доставити предузећу, установи или државном органу у којем је то лице запослено.

Члан 243

(Начин извршења)

(1) Ако вршење неког позива, дјелатности или дужности није везано за посебну дозволу, односно одобрење надлежног органа, мјера забране вршења позива, дјелатности или дужности извршава надлежни општински орган за унутрашње послове предузимањем потребних радњи којим се лицу према којем је та мјера изречена онемогућава да се бави забрањеним позивом, дјелатношћу или другим занимањем.

(2) Ако је вршење неког позива, дјелатности или дужности на које се забрана односи везано за дозволу, односно одобрење надлежног органа, ова мјера безбједности извршава се одузимањем дозволе, односно одобрења, и забраном њеног издавања све док је та мјера безбједности на снази, уз истовремено уношење те мјере у евиденцију тог органа.

4. Одузимање предмета

Члан 244

(Извршење мјере одузимања)

(1) Мјеру безбједности одузимања предмета извршава Кривично одјељење Суда, односно орган који је донио одлуку о примјени ове мјере.

(2) Према природи одузетих предмета одредиће се да ли ће се одузети предмети продати по прописима извршног поступка или ће се уништити или уступити одређеном државном органу или организацији.

Члан 245

(Приходи)

Средства добијена продајом одузетих предмета приходи су буџета Босне и Херцеговине.

XI - ИЗВРШЕЊЕ МЈЕРЕ ОДУЗИМАЊА ИМОВИНСКЕ КОРИСТИ СТЕЧЕНЕ КРИВИЧНИМ ДЈЕЛОМ

Члан 246

(Поступак)

(1) У погледу надлежности и поступка за одузимање имовинске користи важе одредбе Закона о извршном поступку Босне и Херцеговине, осим ако овим законом није другачије одређено.

(2) Кривично одјељење Суда по службеној дужности покреће поступак за извршење одлуке о одузимању имовинске користи.

Члан 247

(Одузимање имовинске користи од правних лица)

Мјера одузимања имовинске користи од предузећа или других правних лица, која је изречена у кривичном поступку, врши се по прописима о извршењу заштитне мјере одузимања имовинске користи.

Члан 248

(Преузимање контроле над имовином од стране другог правног лица)

Ако по правоснажности одлуке којом се одузима имовинска корист предузећу или другом правном лицу то предузеће или правно лице престане с радом или изгуби својство правног лица, поступак одузимања имовинске користи спровешће се против правног лица које је преузело имовину до висине вриједности преузете имовине.

Члан 249

(Унос у буџет Босне и Херцеговине)

(1) Одузета имовинска корист изражена у новцу, хартијама од вриједности и сл. уноси се у буџет институција БиХ и користи у складу са Законом о извршењу буџета, а покретна и/или непокретна имовина ће се продати у складу с важећим прописима, а остварена средства унијети у буџет или ће се та имовина дати на коришћење организацијама из области социјалне политике, образовања, државним органима и сл. Суд ће ако је то могуће и прије изрицања одлуке о одузимању имовинске користи стечене кривичним дјелом, када је ријеч о покретној или непокретној имовини, извршити потребне консултације и у диспозитиву одлуке навести којој се установи та имовина даје на коришћење.

(2) Ако оштећеном буде накнадно признат захтјев за намирење из одузете вриједности, Министарство за трезор и финансије исплатиће оштећеном утврђени износ.

XII - ИЗВРШЕЊЕ ВАСПИТНИХ МЈЕРА

Члан 250

(Циљ извршења васпитних мјера)

Циљ извршења васпитних мјера је да се пружањем заштите, помоћи и надзора малољетним починиоцима кривичних дјела у највећој могућој мјери обезбиједи њихово васпитавање, поправљање и правилан развој, а кад је то потребно, и да их се спријечи у вршењу кривичних дјела.

Члан 251

(Принципи извршења одгојних мјера)

(1) У извршењу одгојних мјера с малољетницима треба поступати на начин који одговара њиховом узрасту и личним особинама, придржавајући се у раду педагошких, андрагошких и психолошких принципа.

(2) Малољетнике треба подстицати да активно учествују у свом васпитавању, мијењању својих ставова и лоших навика и у развијању осјећаја одговорности за сопствене поступке.

(3) Током извршења васпитних мјера малољетницима ће се, у складу с њиховим узрастом и способностима, као и склоностима према одређеним занимањима, обезбиједити основно и средње образовање, као и радно оспособљавање.

Члан 252

(Извршење прије правоснажности)

У кривичном поступку против малољетника Кривично одјељење Суда може одредити да се са извршењем појединих одгојних мјера може почети и прије правоснажности судске одлуке, ако се сматра да је то за васпитање малољетника корисно и истовремено потребно ради одвајања малољетника из средине у којој је живио, ради пружања помоћи, заштите или смјештаја малољетника, а кад тај смјештај није могуће обезбиједити на други начин, или кад је то потребно, да га се спријечи у вршењу кривичних дјела или асоцијалног понашања.

Члан 253

(Надзор)

Надзор над извршењем васпитних мјера врши Министарство правде.

Члан 254

(Примјена одредаба које се односе на малољетнике и на одрасла лица)

Одредбе овог закона које се односе на малољетнике примјењују се и на лица која су у току примјене васпитних мјера постала пунољетна, као и на млађа пунољетна лица којима је Суд изрекао васпитну мјеру.

XIII - ИЗВРШЕЊЕ КАЗНИ ЗА ПРАВНА ЛИЦА

Члан 255

(Закон о извршном поступку)

Извршење новчане казне и казне одузимања имовине за правна лица врши се на начин прописан Законом о извршном поступку Босне и Херцеговине.

Члан 256

(Престанак постојања правног лица)

На извршење мјере престанка постојања правног лица примјењују се правила о ликвидацији и стечају.

XIV - ПРЕЛАЗНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 257

(Смјештај у ентитетске заводе)

Све док Босна и Херцеговина не буде имала заводе предвиђене овим законом, Суд појединце може притварати у притворске јединице завода било којег од ентитета, а лица која Суд осуди на затворску казну своје казне могу издржавати у ентитетским заводима.

Члан 258

(Усклађивање закона)

Надлежни органи Федерације БиХ, Републике Српске и Брчко Дистрикта БиХ ускладиће своје законе из ове области с овим законом у року од 90 дана.

XV - ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 259

(Објављивање правилника)

(1) Правилници и други подзаконски акти предвиђени овим законом биће донесени у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

(2) Након доношења, правилници из овог закона објављују се у "Службеном гласнику БиХ".

Члан 260

(Објављивање закона)

Службени пречишћени текст Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера обухвата: Закон Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера ("Службени гласник БиХ", број 13/05), Закон о измјенама и допунама Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера ("Службени гласник БиХ", број 53/07), Закон о усвајању Закон о измјенама и допунама Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера ("Службени гласник БиХ", број 97/07), Закон о измјенама и допунама Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера ("Службени гласник БиХ", број 37/09), Закон о измјенама и допунама Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера ("Службени гласник БиХ", број 100/13), а у којима је назначен дан њиховог ступања на снагу.